

To wszystko w jeden wieczór: muzyka, malarstwo i 65 lat historii „Studia”

Fot. Marian Paluszkievicz

Czy można połączyć muzykę, malarstwo, 65 lat historii teatru i prapremierę spektaklu „M.K. ČIURLIONIS. TRAJEKTORIE” podczas jednego wieczoru? W Teatrze na Pohulance udało się to w pełni – widzowie byli zachwyceni, a owacje na stojąco i wzruszenia były obecne przez cały wieczór. »8

Rankingi partyjne. Politolog: trzęsienia ziemi nie ma »6-7

Macierz Szkolna na Litwie liczy 35 lat »12-13

**KURIER
WILEŃSKI**

Ukazuje się
od 1 lipca 1953 r.

Birbynių g. 4a,
LT-02121 Vilnius,
Lietuvos Respublika,
tel. +370 526 084 44

Redaktor naczelny:

Robert Mickiewicz
(redaktor@kurierwileński.lt)

Zastępcy red. naczelny:

Brygita Łapszewicz
(b.łapszewicz@kurierwileński.lt)
Apolinary Klonowski
(ds. online)
(a.klonowski@kurierwileński.lt)

Dziennikarze:

Honorata Adamowicz,
Justyna Giedroń,
Rajmund Klonowski,
Antoni Radczenko,
Marian Paluszkiwicz
– fotoreporter.

Dział Promocji i Kolportażu:

Andrzej Podworski
– prenumerata
(tel. +370 685 040 84,
kolport@kurierwileński.lt)
i reklama
(tel. +370 5 260 84 44,
reklama@kurierwileński.lt).

Dział Online:

Janina Jarosz,
Jolanta Balkiewicz,
Apolinary Klonowski.

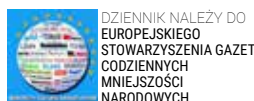
Skład i łamanie: Halina Taukin

Wydawca: VšĮ „Kurier Wileński”

Druk: VšĮ „Vilnijos žodis”

Nakład: 2500 egz.

Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiacji tekstów. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada. Opinie Czytelników zawarte w ich listach nie zawsze są zbiedzne z opinią redakcji.

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu pn. „Polonia i Polacy za Granicą 2023”, ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Krystynę Adamowicz żegnały szerokie kręgi, w tym media litewskie

Dziennikarka i działaczka Krystyna Adamowicz zmarła 4 listopada w wieku 87 lat. Wybitną postać żegnały nie tylko polskie media i organizacje na Litwie, ale także media litewskie.

POSTAĆ ROZPOZNAWALNA W MEDIACH LITEWSKICH

Krystyna Adamowicz była osobą szeroko rozpoznawalną i cenioną. Na temat jej śmierci informowały czołowe litewskie media, w tym 15min.lt, alfa.lt, TV3, Žmonės.lt oraz Litewskie Stowarzyszenie Dziennikarzy.

„Jej życie było przykładem cichej, wytrwałej służby społeczeństwu – słowem, czynem i pamięcią. Krystyna Adamowicz pozostanie symbolem wierności tradycjom, miłości do Wilna i bezinteresownej pracy dla wspólnego dobra” – czytamy w komunikacie Litewskiego Stowarzyszenia Dziennikarzy.

„Jak donosi wydawana na Litwie gazeta w języku polskim »Kurier Wileński«, w wieku 87 lat zmarła Krystyna Adamowicz – znana dziennikarka, doskonale rozpoznawalna i zasłużona dla społeczności polskiej w Litwie działaczka społeczna, wielokrotnie nagradzana, a w 2022 roku wybrana »Polką Roku 2022«” – czytamy na portalu Žmonės.lt (grupy 15min).

W TV3 Krystyna Adamowicz została nazwana „oddaną strażniczką tożsamości litewskich Polaków”.

„Napisała setki artykułów o historii, kulturze i życiu codziennym Polaków w Wilnie. W każdym z nich dało się wyczuć troskę o zachowanie języka polskiego, tradycji i pamięci historycznej” – czytamy na portalu alfa.lt.

POLSKIE MEDIA NA LITWIE ŻEGNAŁY KOLEŻANKĘ

Naszą redakcyjną koleżankę żegnały również polskie media na Litwie. O śmierci wybitnej Polki informowały takie media jak TVP Wilno, ZW.lt, Wilnoteka, L24.lt, polska redakcja LRT.

Wszystkie portale odnotowały jej nagrody, w tym Odznakę Zasłużona dla Kultury Polskiej, Złoty Krzyż Zasługi RP, Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi RP, Grand Prix w konkursie dziennikarskim „Orle Pióro”, wspomniano ją jako zdobywczynię tytułu „Osobowość Roku Warmii i Mazur 2010”, laureatkę tytułu „Polak Roku 2022”.

Renata Dunajewska na portalu LRT zwróciła uwagę na jej pracę z redakcją Radia Litewskiego.

„Z sercem oddana pracy dziennikarskiej, przez wiele lat współpracowała z redakcją »Czerwonego Sztandaru« oraz w latach 60-tych z polską redakcją Radia Litewskiego, gdzie współtworzyła audycje, reportaże i rozmowy dokumentujące życie Polaków na Wileńszczyźnie” – czytamy na portalu LRT.

DZIENNIKARKE ŻEGNAŁA TEŻ POLSKA

Krystynę Adamowicz żegnały także media w Polsce. O redakcyjnej koleżance napisała korespondentka Polskiej Agencji Prasowej na Litwie, Aleksandra Akińczo, w notce prasowej. Na tę notkę powołały się inne portale, m.in. portal historyczny Dzieje.pl.

Portal RMF24.pl napisał, że Krystyna Adamowicz „była nie tylko autorytetem dziennikarskim, ale także filarem polskiej społeczności na Wileńszczyźnie”.

Opr. A.K. na podst. mat.pras., KW, PAP

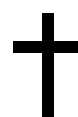
Z wielkim smutkiem odebraliśmy wiadomość o śmierci

Pani Krystyny Adamowicz

Od pierwszego Festiwalu Kultury Kresowej w Mrągowie była wsparciem, przewodniczką i wzorem dla pokoleń. Pozostawiła piękne, mądre, ciepłe słowa w zawartych publikacjach. Pozostanie z nami Jej serdeczny uśmiech i życzliwość dla ludzi. Pamięć o Wielkiej Polce z Wilna towarzyszyć nam będzie w dalszych działaniach na rzecz pamięci KRESÓW.

Łączymy się z bólem z Rodziną, Przyjaciółmi i Polakami z Wilna.

Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, oddział Mrągowo

W Pasażu Senatorów w Wilnie przy ul. Dominikonų 11 w poniedziałek zapalono choinkę
Fot. Dainius Labutis, ELTA

Wyrazy głębokiego współczucia

Pani Irenie Litwinowicz

Reżyser Teatru Polskiego w Wilnie
z powodu śmierci **Siostry**

składa Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie
„Macierz Szkolna“

Imieniny

11 listopada

Anastazji, Alicji,
Bartłomieja, Józafata,
Macieja, Marcina,
Maryna, Panfucego,
Prota, Teodora

12 listopada

Arsacjusza,
Aureliusza, Emiliana,
Gabriela, Jonasza,
Kuniberta, Nila,
Publiusza, Renaty,
Witolda

Cytat dnia

„Musimy zapomnieć o panującym w Europie przekonaniu, że Putin najpierw chce okupować Ukrainę, a dopiero potem skieruje (wojska - PAP) gdzieś dalej. On może zrobić jedno i drugie jednocześnie” – oświadczył w rozmowie z brytyjskim dziennikiem „Guardian” ukraiński prezydent Wołodymyr Zelenski.

Najszczerze kondolencje z powodu śmierci:

śp. Krystyny Adamowicz

Rodzinie i najbliższym składamy
wyrazy współczucia!
Pozostanie w naszych wspomnieniach
na zawsze.

Jacek Wiśniowski
Burmistrz Lidzbarka Warmińskiego,
Rada Miejska oraz
Pracownicy Urzędu Miejskiego w Lidzbarku
Warmińskim

Liczba dnia

2,7 mln osób
mieszkających
w Brazylii nie posiada
żadnego dokumentu
tożsamości, nawet aktu
urodzenia, wynika z
szacunków władz Bra-
zyljskiego Instytutu
Geografii i Statystyki.

Jezioro Vilnoja w rejonie wileńskim może stać się nową przestrzenią rekreacyjną dla mieszkańców i gości

Rada Samorządu Rejonu Wileńskiego rozważa projekt uchwały, który może stać się ważnym krokiem w kierunku ożywienia i zagospodarowania południowo-wschodniego brzegu jeziora Vilnoja w Suderwie.

Celem jest przekształcenie tego obszaru w wielofunkcyjną zieloną infrastrukturę, odpowiednią zarówno do biernego, jak i aktywnego wypoczynku mieszkańców oraz gości rejonu wileńskiego.

„Obecnie brzeg jeziora nie jest przystosowany do rekreacji – brakuje infrastruktury, plaża nie nadaje się do wypoczynku, a wschodnia część wybrzeża i dojścia do plaży pozostają zaniedbane. Zachowując naturalny charakter przyrody, dążymy do stworzenia bezpiecznej, atrakcyjnej i zrównoważonej przestrzeni publicznej, w której mieszkańcy będą się czuli mile widziani” – mówi mer rejonu wileńskiego Robert Duchniewicz.

Ważne zaznaczyć, że w ramach projektu powstałaby ogólnodostępna przestrzeń publiczna, której realizacja uwzględniałaby aspekty środowiskowe, społeczne, ekonomiczne i kulturowe. Największy nacisk zostanie położony na ochronę naturalnej przyrody, umiarkowane korzystanie z zasobów środowiska oraz aktywny udział społeczności lokalnej.

„Dążymy do tego, by teren ten stał się miejscem, gdzie rodziny będą mogły spędzać wspólnie czas – dzieci się bawić i poznawać naturę, a dorośli – odpoczywać i cieszyć się naturalnym otoczeniem. Wierzymy, że przestrzeń ta harmonijnie wkomponuje się w przyrodę i stanie się atrakcją zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających gości” – mówi dyrektor Administracji Samorządu Rejonu Wileńskiego Vytautas Vansavičius.

Jeśli rada zatwierdzi projekt, zostanie złożony wniosek o dofinansowanie, a inwestycja byłaby częściowo finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego instrumentu postępu „Pobudzanie wzrostu gospodarczego regionów, stref funkcjonalnych, samorządów i miast poprzez wykorzystanie ich zasobów”, Nr 01-004-07-01-01-(RE)-20-(LT011-01-02-01). Wstępna wartość projektu wynosi około 0,8 mln euro, z czego do 680 tys. euro miałyby zostać pokryte ze środków unijnych, a pozostałe koszty – z budżetu samorządu.

Samorząd pokryłby również koszty, które nie kwalifikują się do finansowania, lecz są niezbędne do realizacji projektu, oraz zapewniłby jego kontynuację przez 5 lat po zakończeniu inwestycji.

Projekt zagospodarowania brzegu jeziora jest obecnie na wstępnym etapie, w związku z tym konkretne rozwiązania nie zostały jeszcze opracowane. Przewiduje się, że realizacja potrwa kilka lat, w zależności od procesu projektowego i zakresu prac.

Projekt uchwały zostanie rozpatrzony przez Komitet ds. Edukacji, Kultury, Sportu i Młodzieży, Komitet ds. Wsi, Gospodarki Lokalnej i Planowania Terytorium oraz Komitet Ekonomii i Finansów. Przypominamy, że posiedzenia komisji są transmitowane na żywo. Można je oglądać na kanale YouTube Samorządu Rejonu Wileńskiego. ■

Stronę przygotowano na podstawie informacji Samorządu Rejonu Wileńskiego

Samorząd Rejonu Wileńskiego planuje przekształcić zaniedbany brzeg jeziora w atrakcyjną przestrzeń wypoczynkową Fot. vrsa.lt

INWESTYCJE Izraelska firma kupuje akcje litewskiej firmy

Izraelska firma transportu publicznego Egged Group kupuje 51 proc. akcji litewskiej firmy transportu autobusowego Tolimojo keleivinio transporto kompanija (Toks) – sprzedającą je grupa inwestycyjna „Žabolis ir partneriai” oraz inwestor Nemunas Dagilis, poinformowały przedsiębiorstwa. Według niej Egged wzmacnia w ten sposób swoją pozycję w Europie, gdzie jej roczne przychody sięgają około 1,3 mld szekli (prawie 350 mln euro). Izraelska spółka zarządza również holenderską spółką EBS i polską firmą Mobilis. Dyrektor generalny Egged Group Gilad Riklin stwierdził w komunikacie, że Litwa i kraje bałtyckie stały się naturalnym celem ekspansji ze względu na zaawansowaną infrastrukturę, korzystne regulacje prawne i szybkie przejście na transport elektryczny – w tej dziedzinie Egged dąży do uzyskania pozycji czołowego gracza w Europie.

GOSPODARKA Inflacja w październiku – 0,2 proc.

W październiku inflacja wzrosła o 0,2 proc. w porównaniu z wrześniem. Inflacja miesięczna została odnotowana drugi miesiąc z rzędu. W ciągu roku – w październiku, w porównaniu z październikiem 2024 r. – ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły o 4,1 proc. Średnia roczna inflacja w październiku wyniosła 3,5 proc., podaje Państwowa Agencja Statystyczna. Na inflację miesięczną największy wpływ miały ceny obuwia, odzieży, pieczywa i produktów zbożowych, artykułów gospodarstwa domowego krótkotrwałego użytku, ogrzewania, paliw i smarów oraz spadek cen wyjazdów wakacyjnych, innych środków higieny osobistej, usług hotelarskich, samochodów, warzyw, kawy, herbaty i kakao oraz usług transportu lotniczego.

Na roczną inflację największy wpływ miały ceny usług restauracyjnych i kawiarni, mleka, mięsa i produktów mięsnych, serów i jajek, wyrobów tytoniowych, piwa, paliw i smarów, napojów spirytusowych, wyrobów farmaceutycznych, usług konserwatorskich i napraw środków transportu oraz spadek cen energii elektrycznej i samochodów. Ceny odzieży i obuwia wzrosły o 5,2 proc. w związku z pojawieniem się nowych kolekcji na sezon jesienno-zimowy. Ceny obuwia wzrosły o 9,4 proc., a odzieży – o 3,6 proc. Ceny towarów i usług związanych z rekreacją i kulturą spadły o 1,1 proc. Ceny wyposażenia mieszkania, sprzętu gospodarstwa domowego i artykułów codziennego użytku wzrosły o 1,2 proc.

HANDEL Kasy fiskalne uderzają w przedsiębiorców

Od początku przyszłego roku, kiedy Państwowa Inspekcja Podatkowa (VMI) zacznie nakładać kary na drobnych przedsiębiorców, którzy nie mają jeszcze inteligentnych kas fiskalnych, przedstawiciele biznesu twierdzą, że z powodu nadmiernych wymagań około 12 tys. handlowców może zaprzestać działalności lub przejść do szarej strefy. Jednocześnie od początku przyszłego roku inspekcja zacznie nakładać kary na przedsiębiorców, którzy nie zainstalowali takich kas fiskalnych: za pierwsze wykroczenie zostanie nałożona grzywna w wysokości 200–390 euro, za drugie – 390–780 euro, a w przypadku nieprzekazania danych do podsystemu

inteligentnych elektronicznych kas fiskalnych i EKA łączna kwota grzywny może przekroczyć 1 tys. euro, poinformowała agencja BNS, powołując się na VMI. Według Laurynas Grunulaitis, przedstawicieli Departamentu Kontroli Operacyjnej VMI, około 13 tys. drobnych przedsiębiorców nadal używa stare kas fiskalne.

OBRONA Pożyczka od ILTE na rozwój dronów

Firma MNP technologijos, produkująca bezzałogowe statki powietrzne „Monopulse”, otrzymała od krajowego banku rozwoju ILTE pożyczkę w wysokości 1,12 mln euro na rozwój produkcji dronów. Według firmy pożyczka przeznaczona jest na zwiększenie mocy produkcyjnych w strategicznym sektorze obronnym oraz na realizację zamówień na rynku litewskim i zagranicznym.

KRYMINAŁ Zatopiono łódź

W niedzielę 9 października policja w okręgu Kłajpeda otrzymała komunikat, że w przystani w Palangos zatopiono należąca do firmy łódź motorową i uszkodzono jej silnik.

WYPADEK Zginął mężczyzna na quadzie

W niedzielę 9 października w lesie przy ulicy Kojelavičiaus w Wilnie zginął mężczyzna jadący quadem, poinformowała w poniedziałek policja. Do wypadku doszło około godziny 16:30. Uważa się, że mężczyzna urodzony w 1968 roku, kierując quadem (model jest ustalany), nie wybrał bezpiecznej prędkości i wpadł w wyboje, po czym przewrócił się. W wyniku wypadku zginął kierowca quada.

Str. opr. Alicja Klonowska na podst. BNS, mat. pras., inf. wł.; Fot. ELTA; alicja.klonowska@kurierwilenski.lt

Rankingi partyjne.

Politolog: trzęsienia ziemi nie ma

Konserwatyści i socjaldemokraci nadal cieszą się największym zaufaniem społecznym. Nadal mamy dwóch głównych aktorów i nic nie wskazuje, że w najbliższym czasie to się zmieni, twierdzi politolog dr Andrzej Puksztó.

Antoni Radczenko

Najnowsze badania opinii publicznej „Baltijos tyrimai”, przeprowadzone na zlecenie portalu Delfi, pokazują, że największą popularnością cieszą się znajdujące się w opozycji konserwatyści. Obecnie popiera ich 14,5 proc. badanych. Na drugim miejscu uplasowali się rządzący socjaldemokraci. Różnica pomiędzy dwoma partiami generalnie jest w granicach błędu statystycznego. Na socjaldemokratów zagłosowałoby 12,6 proc. ankietowanych.

KONSERWATYŚCI I ŠIMONYTĖ

Na miejscu trzecim znalazł się Związek Demokratów „W imię Litwy”, których popiera 8,9 proc. społeczeństwa. Związek Chłopów i Zielonych cieszy się popularnością na poziomie 6,5 proc. wyborców. Nad progiem wyborczym znalazły się jeszcze dwie partie „Świt Niemna” oraz Ruch Liberalów, na których zagłosowałoby po 5,6 proc. badanych. – Obecnie nie można powiedzieć, że mamy do czynienia z trzęsieniem ziemi. Nie ma przesłanek ku temu, że wyborcy są mocno zawiedzeni nowym rządem i nową premier. Musimy poczekać jeszcze z miesiąc, kiedy zostaną obsadzone wszystkie ministerstwa i rząd zacznie działać w pełnym składzie. Na razie mamy do czynienia z niedużymi wahaniaми. Oczywiście spadły notowania „Świtu Niemna”. Wydaje się jednak, że głosy „Świtu Niemna” przechodzą na socjaldemokratów – mówi w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” politolog Andrzej Puksztó z Uniwersytetu Witolda Wielkiego.

Zdaniem ankietowanych najbardziej odpowiednią osobą na

Nie sądzę, że będziemy mieli przedterminowe wybory – sędzi Andrzej Puksztó

Fot. Marian Paluszkiewicz

stanowisku premiera byłaby szefowa rządu poprzedniej koalicji rządzącej Ingrida Šimonytė. Tak sędzi 14,9 proc. wyborców. Teraźniejszą premier Ingę Ruginienė popiera 8 proc. Były premier oraz przewodniczący Sejmu Saulius Skvernelis cieszy się popularnością wśród 7,9 proc. respondentów. – Nadal na scenie politycznej mamy dwóch głównych aktorów: konserwatystów i socjaldemokratów. Te wahania kilkuprocentowe w jedną lub drugą stronę o niczym w zasadzie nie świadczą – zaznacza Puksztó.

ZANTAGONIZOWANE SPOŁECZEŃSTWO

Rozmówca sędzi, że obecna sytuacja polityczna jest pokłosiem polaryzacji społecznej, która teraz sięgnęła zenitu. – Wydaje się, że społeczeństwo litewskie jest bardzo zantagonizowane. Mamy

do czynienia z dwoma biegunami, które generalnie towarzyszą nam od początku niepodległości. Wokół jednego są skupieni zwolennicy konserwatystów, wokół drugiego socjaldemokratów. Oba ugrupowania mają swój żelazny elektorat. Wydawałoby się, że po tych wszystkich zawirowaniach wokół ministra ochrony kraju Dovilė Šakalienė lub wypadkach „Świtu Niemna” popularność socjaldemokratów będzie gwałtownie spadać. Tak się nie dzieje. Wynik socjaldemokratów jest stabilny. Związku Chłopów i Zielonych nieznacznie wzrasta. „Świtu Niemna” spada, ale nadal jest ponad progiem wyborczym. Wydaje się, że ci, co głosowali przeciwko konserwatystom, są w miarę zadowoleni i wykazują się dużą cierpliwością wobec nowego rządu. Z drugiej strony grupa głosujących za opozycją również się nie powiększa – oświadcza Puksztó.

7.>>

6.>>

Inga Ruginienė stanęła na czele rządu po tym, kiedy na początku sierpnia poprzedni premier Gintautas Paluckas podał się do dymisji. Na stanowisko premiera została zaprzysiężona 25 września. Nowej premier opozycja zarzucała brak doświadczenia administracyjnego i politycznego. Do 2024 r. działała w związkach zawodowych. W 2024 trafiła do sejmu z listy socjaldemokratów. Wkrótce objęła tekę ministra ochrony socjalnej i pracy.

RZĄD MNIEJSZOŚCIOWY?

Ruginienė po Paluckasie odziedziczyła „Świt Niemna” w koalicji rządzącej. Lider tej partii Remigijus Žemaitaitis niejednokrotnie zasłynął z kontrowersyjnych wypowiedzi. Kiedy trwały protesty przeciwko kandydatowi „Świtu Niemna” na ministra kultury Žemaitaitis oświadczył, że dyrektor Litewskiego Narodowego Muzeum Sztuki Arūnas Gelūnas chce dokonać przewrotu państwowego i zasugerował, jakoby miał żydowskie pochodzenie. Wypowiedź polityka została skrytykowana przez socjaldemokratów. „Jestem zbulwersowana tymi wypowiedziami R. Žemaitaitisa i je potępiam. Nie ma dla nich żadnego wytłumaczenia – ani racjonalnego, ani irracjonalnego” – komentowała sytuację premier.

Nie wygląda jednak na to, aby socjaldemokraci w najbliższym czasie zrezygnowali z koalicji ze „Świtem Niemna”. – Nie sądzę, że będziemy mieli przedterminowe wybory do Sejmu. Natomiast nie wykluczam, że socjaldemokraci będą musieli wymienić premiera. Na Litwie, w odróżnieniu od Izraela, gdzie ludzie mogą co roku iść na wybory, nie ma tradycji przedwczesnych wyborów – podkreśla Andrzej Pukszo.

Politolog zaznaczył, że „Świt Niemna” jest partią w dużym stopniu nieprzewidywalną. Tym niemniej sądzę, że socjaldemokraci nie mają alternatywy. – Ze „Świtem Niemna” jest źle, ale rząd mniejszościowy również nie wróży nic dobrego. Dlatego na razie będą ich tolerowali, ponieważ nie bardzo widzę sytuację, kiedy socjaldemokraci ponownie zawaliliby sojusz ze Związkiem Demokratów Sauliusa Skvernelisa – dodaje rozmówca.

W poniedziałek premier oficjalnie przedstawiła prezydentowi kandydatów na ministrów ochrony kraju i kultury. O resort obrony ubiega się Robertas Kaušas, natomiast na szefową ministerstwa kultury pretenduje Vaida Aleknavičienė.

TVP
WILNO

■ Inga Ruginienė stanęła na czele rządu 25 września Fot. Dainius Labutis, ELTA

W Szylokarczmie nielegalny... krokodyl

Ekolodzy z Departamentu Ochrony Środowiska odkryli dorosłego krokodyla trzymanego w niewłaściwych warunkach. Właścicielowi grozi kara do 2,5 tys. euro. Zwierzę było przetrzymywane w... akwarium.

W domu jednego z mieszkańców rejonu szylokarczemskiego (lit. Šilutės rajonas) funkcjonariusze Departamentu Ochrony Środowiska znaleźli nielegalnie przetrzymywanego krokodyla. Egzotyczne zwierzę trzymane było w zbyt małym akwarium, bez wymaganych zezwoleń. Do ujawnienia doszło po anonimowym zgłoszeniu, które 24 października trafiło do Wydziału Ochrony Przyrody w Kłajpedzie. Po uzyskaniu zgody sądu, 28 października ekolodzy przeprowadzili kontrolę w jednym z domów mieszkalnych. Na miejscu znaleziono dorosłego krokodyla o długości 1,4 metra i wadze 16 kilogramów. Zwierzę trzymane było w akwarium o powierzchni zaledwie jednego metra kwadratowego, co rażąco narusza przepisy dotyczące przetrzymywania dzikich zwierząt w niewoli. Wymagania prawne przewidują dla krokodyli powierzchnię co najmniej ośmiu metrów kwadratowych z dostępem do basenu. Właściciel nie przedstawił żadnych dokumentów wymaganych do legalnego posiadania dzikiego zwierzęcia. Zgodnie z przepisami, do trzymania takich gatunków niezbędne jest zarówno potwierdzenie legalnego pochodzenia zwierzęcia, jak i specjalne zezwolenia wydawane przez Agencję Ochrony Środowiska. W związku z ujawnionym naruszeniem wszczęto postępowanie administracyjne. Mężczyźnie grozi kara grzywny w wysokości od 500 do 2500 euro. Krokodyl został przekazany do Centrum Opieki nad Dzikimi Zwierzętami, gdzie otrzyma odpowiednie warunki do życia. Aby móc trzymać chronione dzikie zwierzęta, konieczne jest posiadanie dokumentów potwierdzających legalne nabycie i pochodzenie zwierzęcia oraz zezwolenia na handel dzikimi zwierzętami. Departament zapowiedział kontrole także w innych regionach kraju.

Opr. J.B. na podst. BNS

Muzyka, malarstwo i 65 lat historii Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie podczas jednego wieczoru

Honorata Adamowicz

Czy można połączyć muzykę, malarstwo, 65 lat historii teatru i długo wyczekiwaną prapremierę podczas jednego wieczoru? W Teatrze na Pohulance udało się to w pełni – widzowie byli zachwyceni, a owacje na stojąco i wzruszenia były obecne przez cały wieczór.

W historycznych murach Teatru na Pohulance (obecnie Vilniaus senasis teatras), tak bliskich sercom Polaków na Litwie, odbyło się niezwykle wydarzenie – długo wyczekiwana prapremiera spektaklu „M.K. ČIURLIONIS. TRAJEKTORIE” oraz uroczyste obchody jubileuszu 65-lecia Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie. To właśnie tutaj, w miejscu, które od pokoleń jest symbolem polskiej kultury teatralnej w Wilnie, spotkała się tradycja, pasja i wzruszenie. Uroczystość połączono również z uczczeniem 150. rocznicy urodzin Mikołajusa Konstantinasa Čiurlionisa – genialnego kompozytora i malarza, którego twórczość stała się inspiracją do stworzenia tego wyjątkowego spektaklu.

To był dzień szczególny, pełen emocji i wspomnień, ale też dumy z drogi, jaką przeszedł teatr przez ponad sześć dekad. Wydarzenie zgromadziło liczne grono gości, artystów, przyjaciół teatru, przedstawicieli instytucji kulturalnych, polonijnych i dyplomatycznych. Sala została wypełniona po brzegi, a publiczność od pierwszych minut z wielką uwagą śledziła to, co działo się na scenie. Nie brakowało ciepłych słów, wzruszających wspomnień i gratulacji.

Wśród obecnych panowała niezwykle atmosfera jedności, radości i dumy. Ze sceny płynęły emocje tak intensywne, że niejednokrotnie w oczach widzów i aktorów pojawiały się łzy wzruszenia. Lilia i Edward Kiejzikowie podkreślali, że to wydarzenie jest nie tylko świętem artystycznym, lecz także dowodem na nieprzerwaną misję krzewienia polskiej kultury i języka na Litwie – misję, która trwa niezmiennie od 65 lat.

Spektakl „M.K. ČIURLIONIS. TRAJEKTORIE” okazał się artystycznym triumfem. Starannie przygotowany,

Na prapremierze 65-lecia teatru życzenia składa Kęstutis Vilkauskas, przewodniczący Komisji Kultury Sejmu **Fot. Marian Paluszkiewicz**

pełen symboliki i poetyckiego piękna, zachwyił zarówno treścią, jak i oprawą sceniczną. Ciężka praca reżyserów i aktorów została w pełni doceniona przez publiczność, która nagrodziła twórców długimi owacjami na stojąco. Brawa nie milkły przez długie minuty – to był moment prawdziwego uznania, wdzięczności i wspólnego świętowania. Widzowie byli zafascynowani, poruszeni i dumni, że mogli być częścią tak ważnego wydarzenia w historii polskiej sceny w Wilnie.

Reżyserami spektaklu są Mariusz Malec i Lila Kiejzik, która tego wieczoru została uhonorowana Złotym Odznaczeniem Medalu „Za Zasługi” przyznany przez Departament ds. Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej. Medal wręczył Dyrektor Departamentu Dainius Babilas, podkreślając ogromny wkład artystki w rozwój kultury polskiej na Litwie.

Podczas uroczystości Lilia i Edward Kiejzikowie serdecznie dziękowali wszystkim, którzy przyczynili się do realizacji tego wyjątkowego przedsięwzięcia. Szczególne podziękowania skierowali do Ministerstwa Kultury oraz Departamentu Mniejszości Narodowych przy Rządzie Republiki Litewskiej za wsparcie i finansowanie realizacji spektaklu Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie oraz organizacji ob-

chodów 65-lecia teatru, przygotowanych z okazji jubileuszu i rocznicy Mikołajusa Konstantinasa Čiurlionisa.

Wdzięczność płynie również w stronę Zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego i osobiście Prezesa Mikołaja Falkowskiego, którzy z uznaniem i serdecznością docenili zasługi oraz wieloletnią pracę członków Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie. Wyróżnienia i słowa wsparcia stały się pięknym symbolem solidarności i troski o dziedzictwo polskiej kultury poza granicami kraju.

Wieczór ten był nie tylko jubileuszem, ale również wzruszającym świadectwem siły sztuki, pamięci i wspólnoty. Na scenie Teatru na Pohulance spotkały się pokolenia artystów, a historia wileńskiej sceny na nowo połączyła się z teraźniejszością. To był ważny i niezapomniany dzień, pełen emocji, wdzięczności i radości, który na długo pozostanie w sercach wszystkich uczestników.

Pełna relacja z uroczystości oraz zdjęcia ze spektaklu pojawiają się w kolejnym numerze magazynu „Kurier Wileński”, pozwalając wszystkim czytelnikom ponownie przeżyć ten wyjątkowy, pełen emocji wieczór.

Piosenkarz z Wileńszczyzny wyjaśnił, czemu miał przerwę. Teraz wyda eksperymentalny album

Apolinary Klonowski

TWÓRCZOŚĆ OD 18. ROKU ŻYCIA

Jak „Kurierowi Wileńskiemu” wyjawia piosenkarz, piosenki tworzy już od wielu lat, jego pierwszy wydany utwór również był autorski. Dalsze plany są ambitne.

– Autorskie piosenki piszę od osiemnastego roku życia. Moim pierwszym wydanym utworem była piosenka „Širdyje”. I tak powoli wchodziłem na tory muzycznej kariery – wyjaśnia w rozmowie Edwin Biežanow. Gdy pytamy o album eksperymentalny, zdradza, dlaczego pomysł ten musiał zaczekać.

– Wydałem już około pięciu piosenek eksperymentalnych w albumie. Później miałem prawie pięć lat przerwy – niestety stanęło przede mną wiele wyzwań zdrowotnych, z powodu których musiałem zawiesić swoje muzyczne życie – wyjawia.

„PIERWSZY DOROSŁY JUBILEUSZ”

Eksperymentalny album to swoisty prezent dla słuchaczy z okazji 25. urodzin, które piosenkarz nazywa „pierwszym dorosłym jubileuszem”. Jak się dowiadujemy, jeden z utworów powstaje we współpracy z innym polskim piosenkarzem z Wileńszczyzny.

– W dniu 9 listopada obchodzę swoje urodziny – pierwszy dorosły jubileusz, 25 lat. Postanowiłem więc, że w prezencie dla siebie oraz dla słuchaczy, którzy od lat pytają, gdzie przepadłem z autorską muzyką, wrócę na scenę z nową piosenką. Jestem autorem słów we wszystkich moich utworach (nowego albumu – przyp. red.), natomiast autorem muzyki jest Andrius Balionis, z którym

Edwin Biežanow, znany na Wileńszczyźnie jako piosenkarz i prowadzący w TVP Wilno, wydaje eksperymentalny album. Wyjawiał „Kurierowi Wileńskiemu”, dlaczego miał przerwę i z kim łączy siły wracając na scenę.

współpracuję od lat. W jednej z piosenek o nazwie „Skrzydła” autorem muzyki jest znany na Wileńszczyźnie młody piosenkarz Andrzej Stankiewicz – ujawnia Edwin Biežanow.

PIERWSZY TELEDYSK

To jednak nie koniec. Prowadzący TVP Wilno przygotował teledysk we współpracy właśnie z polską stacją.

– Wraz z piosenką „Amore” premierę będzie miał także teledysk, przygotowany dzięki TVP Wilno w ramach programu „Wileński Koncert Życzeń”. Nagraliśmy teledysk w reżyserii Damiana Kądzioły. To dla mnie coś wyjątkowego, ponieważ w ciągu piętnastu lat działalności muzycznej to mój pierwszy teledysk – nie kryje ekscytacji artysta.

Gdy pytamy o dalsze plany, zaznacza, że linia działalności jest dość oczywista.

Edwin Biežanow to piosenkarz z Ejszyszek, śpiewa i tworzy już od wielu lat. Zasłynął jako laureat programu „Czas na przebój!” na antenie TVP Wilno.

– Mam wiele planów do zrealizowania. Od półtora roku łączę muzykę z dziennikarstwem, prowadzeniem programów, koncertów, a czasami zajmuję się także ich organizacją – podsumowuje.

KIM JEST EDWIN BIEŻANOW?

Edwin Biežanow to piosenkarz z Ejszyszek, śpiewa i tworzy już od wielu lat. Zasłynął jako laureat programu „Czas na przebój!” na antenie TVP Wilno. Udzielał się też w XXXI Międzynarodowym Festiwalu Poezji „Maj nad Wilią” w 2024 r. Prowadzi koncerty, wydarzenia, udziela się społecznie. ■

Edwin Biežanow obok innej znanej piosenkarki i edukatorki na Wileńszczyźnie, Katarzyny Parszuty Fot. TVP Wilno

Białoruś wprowadza nowe środki nacisku na Litwę. Łukaszenka żąda opłat od ciężarówek

Białoruś zatrzymuje litewskie ciężarówki na granicy w Miednikach. Zmusza do postoju na płatnych parkingach, każe płacić 120 euro za każdy dzień przebywania na terytorium Białorusi, grozi konfiskatą ciężarówki z towarem.

CAŁKOWITE ZAMKNIĘCIE GRANICY

W poniedziałek 10 października wiceprezes Litewskiego Narodowego Stowarzyszenia Przewoźników Samochodowych „Linava” Olegas Tarasovas poinformował, że Białoruś zaprzęsta przepuszczania litewskich ciężarówek przez Miedniki, jedyny punkt graniczny, który działa, choć częściowo.

„Nasi funkcjonariusze przepuszczali bardzo niewiele (ciężarówek przez przejście w Mednikach – red.), a teraz już w ogóle. Białoruś całkowicie zamknęła ruch transportowy, żadna maszyna nie przejedzie (przez granicę litewską – red.)” – powiedział Olegas Tarasovas, wiceprezes „Linavy”.

Według jego relacji, białoruskie służby skierowały litewskie pojazdy na płatne parkingi w pobliżu Kamiennego Ługu, Bieniakoni, Kotłówek i Bierestowicy. Część z nich już się zapełniła.

BIAŁORUSKA PRESJA I GROŹBY KONFISKATY

Zgodnie z informacjami białoruskich władz, blokada ma potrwać do czasu całkowitego otwarcia przejścia przez stronę litewską. W oficjalnym komunikacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Białorusi stwierdzono, że działania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa transportu.

„Jeśli Litwa będzie kontynuować swoją nieprzyjazną politykę i nie przyjmie ciężarówek, Białoruś ma prawo podjąć wobec pojazdów środki, które uważa za zgodne z prawem” – ogłosiło ministerstwo.

Dodatkowo, według doniesień portalu Nashaniva.com, prezydent Aleksandr Łukaszenka nakazał po-

■ Sytuacja na granicy pozostaje napięta Fot. Marian Paluszkiwicz

bieranie opłaty w wysokości 120 euro dziennie za każdą pozostającą ciężarówkę. W przypadku nieopłacenia – pojazdy mają być konfiskowane.

PRZEWOŹNICY LICZĄ STRATY

Szef „Linavy” Erlandas Mikėnas ocenił, że sytuacja generuje ogromne straty finansowe dla litewskich firm transportowych.

„Tam, gdzie będą stały pojazdy, tam będziemy płacić, mam na myśli właścicieli parkingów, białoruskie osoby prawne. Milicja jeździ, są ogromne siły i nie pozwalają nawet ciężarówkom dojechać do granicy” – powiedział Erlandas Mikėnas w radiu LRT.

Według danych „Linavy”, na terytorium Białorusi nadal znajduje się około 4,5 tys. litewskich ciężarówek i naczep. Część z nich powróciła, ale liczba odzyskanych pojazdów pozostaje niewielka. Należy zaznaczyć, że szacunek litewskich ciężarówek na Białorusi w dużej mierze opiera się na danych ze strony Białorusi, które mogą być zawyżone.

„W ciągu ośmiu dni powróciło około 300 ciężarówek. A obecnie liczba ta zmniejszyła się o około 500–600 ciężarówek (z 5 tys. – przyp. red.)” – dodał Olegas Tarasovas.

Władze litewskie deklarują podjęcie prób zwiększenia przepustowości

punktu granicznego w Mednikach. Jednak możliwości techniczne i procedury celne ograniczają skuteczność tych działań.

„Litewskie służby celne sprawdzają rentgenem każdą ciężarówkę z ładunkiem, dlatego możliwości zwiększenia przepustowości są ograniczone” – poinformowała Liuminata Vainauskienė z Departamentu Celnego.

Straż graniczna również przyznaje, że długotrwałe procedury celne opóźniają ruch pojazdów.

RZĄD SZUKA ROZWIĄZANIA

Minister spraw wewnętrznych Władysław Kondratowicz zapowiedział dalsze rozmowy z resortem finansów i służbami celnymi w celu zwiększenia przepustowości w Mednikach. Na razie nie przedstawiono jednak konkretnych rozwiązań.

Tymczasem przewoźnicy obawiają się dalszej eskalacji i strat związanych z płatnymi postojami, konfiskatą mienia i brakiem możliwości powrotu kierowców do kraju.

Przypominamy, że rząd Litwy podjął decyzję o zamknięciu granicy z Białorusią na przejściu granicznym w Mednikach na okres jednego miesiąca, do 30 listopada, z zastosowaniem wyjątków.

Opr. J.B. na podst. inf. BNS

Medycy zamknęli wileńskie forum. „Naprawdę aktywni robią kariery”

Apolinary Klonowski

W dniach 5-8 listopada w Wilnie odbyło się pierwsze Forum Młodych Medyków Polonijnych. Prezes inicjatywnego stowarzyszenia wyjaśniła „Kurierowi Wileńskiemu”, jakie zadanie postawiono przed młodymi medykami.

WIELKIE OSIĄGNIĘCIE POLSKICH MEDYKÓW NA LITWIE

Wydarzenie organizowane jest przez Polskie Stowarzyszenie Medyczne na Litwie pod egidą Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych. Ma na celu zintegrować oraz zaktywizować środowisko polskich medyków na świecie.

Do Wilna przyjechało i przyleciało wielu specjalistów z ponad 8 państw na świecie. Debatowali, wymieniali się doświadczeniem i podejmowali decyzje na przyszłość, a przede wszystkim odpowiadali na pytanie — jak swoją wiedzę zastosować w służbie pacjentom oraz jak wspólnymi siłami wzmocnić opiekę zdrowotną w swoich krajach.

Wydarzenie swoim patronatem objął „Kurier Wileński”. W dniu 5 listopada w ambasadzie RP w Wilnie odbyło się uroczyste zainaugurowanie forum, a już następnego dnia, 6 listopada, forum przeszło do części merytorycznej. Powitalny wykład wygłosił wiceminister zdrowia Litwy, Daniel Naumovas. Przez wiele lat był członkiem PSML-u, jednak na czas pełnienia funkcji wiceministra zawiesił swoje członkostwo.

Niemniej w późniejszej części półzartem podkreślił, że „jeśli pytasz o korzyści płynące z organizacji, to przez 3 lata byłem członkiem PSML-u, a dziś jestem wiceministrem”.

W powitalnym wykładzie skupiał się przede wszystkim na innowacjach. „Mówimy często o innowacjach i często rozumiemy, że one są strasznie drogie. (...) W tym roku na Litwie refundujemy niektóre leki, które kosztują ponad milion dla jednej osoby — jedna dawka. (...)” — mówił wiceminister Naumovas. Podkreślił jednak, że innowacje na Litwę ściągać

jest zadaniem trudnym, niemniej koniecznym, jeśli Litwa chce zachować zdolność leczenia rzadkich chorób. Mówił też o tym, że Wilno jest świetnym miejscem na rozmowy o innowacjach i konsolidacji środowiska, gdyż jest „rodzinne i swojskie”.

KVAŠČEVIČIENĖ LICZY NA KOLEJNE EDYCJE

Zapytaliśmy prezes PSML-u Eleonorę Kvaščevičienę o to, skąd przyszedł pomysł na zorganizowanie pierwszego takiego forum właśnie w Wilnie.

— W 2022 roku zorganizowaliśmy spotkanie członków Rady Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych, podczas którego szczególnie zależało nam na tym, by młodzi medycy mieli okazję się poznać i nawiązać współpracę — chcieliśmy, aby wszystko już wtedy zaczęło się rozwijać. Wśród młodzieży wyróżniał się Jan Kraško, który był lokomotywą tych działań. W kolejnych latach kontakty się zacieśniały: odbyło się spotkanie w Düsseldorfie, gdzie pojawiły się już wykłady i grupa zaczęła się powiększać. Następnie podczas kongresu w Krakowie jeszcze bardziej rozszerzyliśmy nasze grono, a właśnie tam inicjatywa w pełni dojrzała — wyjaśniła „Kurierowi Wileńskiemu” Eleonora Kvaščevičienė. Podczas kongre-

su 2024 r. w Krakowie, który również relacjonował nasz dziennik, faktycznie taki pomysł padł i natychmiast zaczął nabierać kształtów.

„AKTYWNE OSOBY ROBIĄ KARIERY”

— Organizatorem faktycznie jest nasze stowarzyszenie. Cieszy, że nasza inicjatywa doszła do skutku. Oczywiście uczestniczą także członkowie federacji (Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych — od. aut.), bo cały program naukowy prowadzi Adam Studniarek, który jest przewodniczącym programu naukowego i który to wszystko formował. Mamy także dużo gości ze Stanów Zjednoczonych z bardzo treściwymi wykładami — wyjaśniła Kvaščevičienė. Podkreśliła też, jakie konkretne benefity mogą czekać młodzież, która chce szczerze i sumiennie się zaangażować.

— Jeżeli zaczynamy działać w jakichś projektach, a zaczynają działać te naprawdę aktywne osoby — jakieś współprace, jakieś wnioski, jakieś projekty — to korzyści pojawiają się szybko. Wtedy te osoby są widziane i robią karierę. Prawdziwie pracujący zawsze wyróżniają się — zaznaczyła.

Szczegółowa relacja wraz z analizą z perspektywy ważnej dla naszego Czytelnika ukaże się w wydaniu magazynowym dziennika „Kurier Wileński”. ■

Merytoryczną część forum w DKP w Wilnie otworzyła koordynatorka wydarzenia Ewa Borowska. Fot. Apolinary Klonowski

35 lat „Macierzy Szkolnej” na Litwie. Ogłoszono specjalny konkurs dla uczniów

Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna” obchodzi 35 lat działalności. Od początku celem organizacji było odrodzenie i rozwój szkolnictwa — twierdzi Józef Kwiatkowski.

Antoni Radczenko

Aby uczcić jubileusz, dodaje Krystyna Dzierżyńska, ogłoszono konkurs „Pokolenie Macierzy Szkolnej”.

**STOWARZYSZENIE POWSTAŁO
11 LISTOPADA 1990 R.**

— Obchody 35-lecia działalności rozpoczęliśmy w tym roku od konkursu „Najlepsza szkoła-najlepszy nauczyciel”, na którym został ogłoszony konkurs „Pokolenie Macierzy Szkolnej”. To jest pierwszy etap naszego świętowania. Konkurs przede wszystkim jest skierowany do uczniów, tych starszych i młodszych. Będą mieli za zadanie dowiedzenie się więcej o swych nauczycielach. Później planujemy wydać miniwydanie dotyczące wszystkich lat działalności „Macierzy Szkolnej”. O naszych osiągnięciach i naszej walce o oświatę. Podsumowanie konkursu ma nastąpić w połowie grudnia — zaznacza Krystyna Dzierżyńska, która jest prezesem organizacji od 2023 r., ale działa w niej od roku 1991, czyli prawie od początku założenia.

Uczestnik konkursu ma za zadanie przeprowadzenie wywiadu w formie nagrania wideo z osobą, która wniosła wkład w rozwój Macierzy Szkolnej na Litwie. To może być nauczyciel, działacz, dawny uczeń lub inna osoba zaangażowana w działalność tej instytucji. Na podstawie przeprowadzonego wywiadu trzeba będzie przygotować opis rozmowy (do 350 słów), w którym ma być zawarta najciekawsza anegdota lub historia z wywiadu. Poza tym opis ma zawierać refleksję, którą uczestnik chciałby przekazać.

NAWIĄZANIE DO 1905 ROKU

Pierwszy i wieloletni prezes „Macierzy Szkolnej” Józef Kwiat-

■ Józef Kwiatkowski kierował stowarzyszeniem od 1990 r.

kowski, w rozmowie z „Kurierem Wileńskim”, podkreślił, że organizacja powstała na fali polskiego odrodzenia narodowego na Litwie.

— Na samym początku celem organizacji było odrodzenie i dalszy rozwój szkolnictwa polskiego na Litwie. W ciągu tych 35 lat faktycznie kroczyła tą drogą. Trzeba powiedzieć, że w zasadzie udało się wspólnie ze społeczeństwem, nauczycielami, samorządami oraz Związkiem Polaków na Litwie te założenia statutowe realizować. Udało się nam, również dzięki pomocy z Polski, odnowić bazę szkolnictwa polskiego. Nie tylko

zostały odnowione same gmachy szkół, ale również treść nauczania. Między innymi wprowadzono lekcje religii. Zostały przetłumaczone z języka litewskiego współczesne i wymagane przez krajowy system oświaty podręczniki. W celu dalszego szkolenia nauczycieli i wymiany uczniów została nawiązana łączność z instytucjami oświatowymi w Polsce — mówi Józef Kwiatkowski.

Były prezes „Macierzy Szkolnej” podkreślił, że przy powstaniu stowarzyszenia dużą rolę odegrali nauczyciele, którzy urodzili się przed II wojną światową.

— Idee założenia organizacji zrzeszającej pedagogów tliły się u ludzi przedwojennych, którzy znali działalność Polskiej Macierzy Szkolnej, organizacji powstałej w 1905 r., a później w roku 1919 powstała Polska Macierz Szkolna na Ziemi Wschodniej z siedzibą w Wilnie. Te idee przyświecały polskim pedagogom na Litwie.

Pierwszy i wieloletni prezes „Macierzy Szkolnej” Józef Kwiatkowski, w rozmowie z „Kurierem Wileńskim”, podkreślił, że organizacja powstała na fali polskiego odrodzenia narodowego na Litwie.

12.>>

Chcieli, by powstała organizacja opiekująca się polską oświatą i troszcząca się dalszym jej rozwojem — zaznacza Józef Kwiatkowski.

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM

Obchody mają zakończyć się w maju 2026 r.

— Planujemy to zrobić w okolicach 3 maja. Na majowe święta zazwyczaj na Litwę przyjeżdża bardzo dużo naszych rodaków i przyjaciół z Polski. Być może na początku maja uda się również zorganizować sympozjum macierzy szkolnych. Trzeba pamiętać, że macierze szkolne są w Wielkiej Brytanii, Francji, Irlandii, Czechach i Niemczech. Na razie to jest wstępna wiadomość, ponieważ nigdy nie wiadomo, jak będzie z projektami. Takie przedsięwzięcie pociąga spore nakłady finansowe. Niestety, sama organizacja takich zasobów nie posiada, dlatego musimy liczyć siły na zamiary — mówi nam Krystyna Dzierżyńska.

Jak ocenia, o największym sukcesie kierowanej przez nią organizacji świadczy fakt, że polskie szkoły na Litwie nadal działają.

— Te szkoły w miarę prężnie się rozwijają, przechodząc przez różne etapy. Nie patrząc na pewne negatywne posunięcia władz, udało się nam pozostać przy szkole z polskim językiem nauczania. Chcemy, aby polska szkoła była szkołą innowacyjną, nowoczesną. Na pewno do zasług „Macierzy Szkolnej” należy nawiązywanie kontaktów ze szkołami z Polski oraz w innych krajach — podkreśla przewodnicząca organizacji.

ENTUZJAZM POPARTY KONKRETNymi DZIAŁANIAMi

Dzierżyńska zaznaczyła, że „Macierz Szkolna” zawsze zabiegała u władz Litwy, aby polscy uczniowie w naszym kraju mogli posługiwać się podręcznikami w języku ojczystym.

— To jest potrzebne dla naszych dzieci, ale również to jest ulga w pracy nauczycieli. Na samym początku, kiedy Litwa odzyskała

■ Nie patrząc na pewne negatywne posunięcia władz, udało się pozostać przy polskim językiem nauczania — twierdzi Krystyna Dzierżyńska

niepodległość, zasługą „Macierzy Szkolnej” we współpracy z organizacjami partnerskimi w Polsce były wyjazdy do Polski na różnorodne warsztaty i szkolenia dla nauczycieli. To był okres, kiedy szkoła polska odradzała się, był entuzjizm społeczny, ale ten entuzjizm musiał być poparty konkretnymi działaniami — podkreśla rozmówczyni, której zdaniem „Macierz Szkolna” zawsze monitoruje działania władz, aby nie były skierowane na pogorszenie polskiej oświaty na Litwie.

Dużym plusem działalności „Macierzy Szkolnej”, uważa Krystyna Dzierżyńska, było umożliwienie nauczycielom ukończenia

studium kultury i prowadzenia szkolnych teatrów.

— Faktycznie od 30 lat działają szkolne teatry. To jest bardzo ważne, ponieważ to rozwija nasze dzieci i młodzież. Właśnie dzięki takim inicjatywom wyrastają nam gwiazdy, czy to aktorskie, czy piosenkarskie. (...) Ważną imprezą jest konkurs recytatorski „Kresy”. Było sporo rzeczy, bez których raczej nie dałoby się rozwijać tej szkoły w takim wymiarze, o jakim myślimy — dodaje prezes „Macierzy Szkolnej”.

Fot. Marian Paluszkiewicz

TVP
WILNO

■ „Macierz Szkolna” jest organizatorem licznych konkursów dla uczniów szkół polskich

Niepokojące dane, spokojni ekonomiści. Litewska gospodarka wchodzi w fazę stabilizacji

Honorata Adamowicz

Litwa sprzedaje mniej, fabryki produkują wolniej, a wykresy przestają rosnąć. Jednak ekonomiści w rozmowie z „KW” zachowują spokój. Dlaczego nie widzą w tym zagrożenia i co sprawia, że patrzą w przyszłość z ostrożnym optymizmem?

Tegoroczne wskaźniki eksportu i przemysłu na Litwie nie należą do najlepszych. Jednak — jak podkreśla ekonomista banku Citadele Aleksandras Izgorodinas — nie ma w tym nic dramatycznego.

PERSPEKTYWY DALSZEGO WZROSTU

Zdaniem eksperta głównym powodem spadku tych wskaźników jest fakt, że zarówno przemysł, jak i eksport osiągnęły już tak wysoki poziom, iż dalszy wzrost staje się coraz trudniejszy. W ostatnich latach wskaźniki przemysłowe na Litwie były najwyższe w historii kraju — jeśli pominąć wpływ czynników cenowych.

— Innymi słowy, nasze przedsiębiorstwa wytwarzały i sprzedawały więcej produktów niż bezpośrednio po ożywieniu gospodarczym po pandemii COVID-19. Do tej pory mogliśmy mówić o przemyśle funkcjonującym na bardzo wysokim poziomie, a teraz, z tego poziomu, coraz trudniej jest osiągnąć dalszy wzrost — wyjaśnia Aleksandras Izgorodinas w rozmowie z „Kurierem Wileńskim”.

Zaznacza przy tym, że choć jest to kwestia zasadnicza, istnieją również dodatkowe czynniki wpływające na obecny stan przemysłu.

CO Z NIEMCAMI?

Ekonomista zwraca uwagę, że sytuacja w niemieckim przemyśle jest obecnie dość skomplikowana, a wskaźniki produkcji w Niemczech ograniczają możliwości ożywienia litewskiego sektora przemysłowego.

— Mimo to nasze prognozy i modele analityczne wskazują, że od grudnia produkcja przemysłowa na Litwie powinna się stabilizować.

Możliwe, że nadal będziemy obserwować roczny spadek produkcji, ale wynika on głównie z faktu, że porównujemy tegoroczne dane z bardzo wysokimi wskaźnikami z poprzedniego roku, które statystycznie znajdują się na granicy rekordów — podkreśla Izgorodinas.

W jego ocenie obecna sytuacja oznacza jedynie niewielkie spowolnienie o charakterze statystycznym i technicznym, które nie stanowi żadnego zagrożenia dla litewskiej gospodarki.

EKSPORT WYHAMOWAŁ, ALE NIE WIDAĆ POWODÓW DO PANIKI

Z podobną oceną sytuacji występuje ekonomista banku SEB Tadas Povilauskas, który zauważa, że w trzecim kwartale litewski przemysł wykazywał stagnację, a wzrost eksportu towarów pochodzenia litewskiego w ostatnich latach wyraźnie wyhamował. To, jak mówi, ma bezpośredni wpływ na ogólne wyniki eksportowe kraju. „Wzrost eksportu wyhamował” — mówi Povilauskas w ubiegłym tygodniu w rozmowie z agencją BNS.

Według ekonomisty największy wpływ na tę sytuację ma przemysł chemiczny i tworzyw sztucznych.

Konkurencja w tej ostatniej branży rośnie w krajach azjatyckich, co jest związane z polityką celną Stanów Zjednoczonych. „To, co nie trafia na rynek amerykański, w większym stopniu kierowane jest do Europy. To oczywiste, że nie działa to na naszą korzyść” — zaznaczył ekspert.

Povilauskas dodał, że spadek widoczny jest również w produkcji firmy Thermo Fisher — w przypadku enzymów i odczynników odnotowano mniejsze wyniki niż w ubiegłym roku. „To także przyczynia się do obniżenia danych eksportowych w ostatnich miesiącach” — podkreślił analityk.

Ekonomista zwrócił również uwagę, że w trzecim kwartale znacząco spadł eksport towarów do Stanów Zjednoczonych. Jednocześnie, jak zauważa Povilauskas, sektor meblarski pozostaje stabilny, natomiast rośnie eksport produktów spożywczych oraz elektroniki.

„Mamy na Litwie kilka dużych przedsiębiorstw, które intensywnie inwestują i dynamicznie się rozwijają. Oczywiście sektor elektroniczny również, jeśli się nie mylę, we wrześniu odnotował kolejny rekordowy miesiąc pod względem eksportu sprzętu elektronicznego” — mówił ekonomista. ■

Wzrost eksportu towarów pochodzenia litewskiego w ostatnich latach wyraźnie wyhamował. Fot. Žygimantas Gedvila, ELTA

Gotówka na Litwie mniej popularna, a 400 tys. mieszkańców poszło o krok dalej

Coraz więcej mieszkańców Litwy deklaruje gotowość do życia bez fizycznego pieniądza. Banki podały dane, które są równoznaczne w tej kwestii, a 400 tys. mieszkańców podjęło konkretny krok w swoich telefonach.

WIĘKSZOŚĆ DA RADĘ BEZ GOTÓWKI

Z badania przeprowadzonego na zlecenie Swedbanku wynika, że co najmniej trzech na czterech mieszkańców Litwy mogłoby obyć się bez gotówki w codziennym życiu. Spadek zainteresowania wypłatami potwierdzają również dane bankowe.

„W ciągu ostatnich dwóch lat liczba operacji wypłat gotówki z bankomatów spadła o 6 proc., podczas gdy liczba operacji bezgotówkowych wzrosła o 24 proc. Obecnie 2 na 3 euro mieszkańcy wydają w formie bezgotówkowej. Banknoty i monety są zastępowane wygodniejszymi możliwościami dokonywania płatności kartą lub urządzeniami inteligentnymi, z których można korzystać w wielu miejscach handlu i usług” — mówi Dominykas Brekys, dyrektor ds. rozwoju biznesu kanałów cyfrowych w Swedbanku.

TREND WŚRÓD MŁODYCH

Z danych wynika, że najmniej przywiązani do gotówki są respondenci w wieku 18-25 lat. Starsze osoby, zwłaszcza powyżej 46. roku życia, korzystają z niej częściej. Choć cyfrowe metody płatności zyskują na popularności, gotówka wciąż pozostaje w użyciu — choć coraz bardziej sporadycznie.

Obecnie 45 proc. mieszkańców sięga po gotówkę kilka razy w tygodniu, 26 proc. kilka razy w miesiącu, a 14 proc. — rzadziej niż raz w miesiącu lub niemal nigdy. Zaledwie 13 proc. mieszkańców korzysta z niej codziennie lub kilka razy dziennie.

„Patrząc na absolutne kwoty, w ciągu ostatnich dwóch lat kwota wypłacanych gotówek wzrosła o 10 proc., co w przybliżeniu odpowia-

Coraz mniej gotówki w obiegu — mieszkańcy Litwy chętniej wybierają płatności cyfrowe **Fot. Martynas Ambrazas, ELTA**

dało poziomowi inflacji, a łączna kwota operacji bezgotówkowych wzrosła o ponad 30 proc., znacznie przewyższając inflację” — zauważa przedstawiciel Swedbanku.

CYFROWE PORTFELE SĄ CORAZ POPULARNIEJSZE

Rozwój cyfrowych kanałów bankowych przyspieszył podczas pandemii, co wpłynęło na upowszechnienie nowoczesnych metod płatności we wszystkich grupach wiekowych. Różnice między pokoleniami stopniowo się zacierają, choć dawne nawyki nadal odgrywają rolę.

„Obecnie ponad 400 tys. naszych klientów powiązało swoje karty płatnicze z cyfrowymi portfelami w telefonach lub innymi urządzeniami inteligentnymi i aktywnie korzysta z nich w codziennych płatnościach” — dodaje Dominykas Brekys.

„W ten sposób jedna karta płatnicza może stać się kilkoma meto-

dami płatności, z których można korzystać podczas dokonywania płatności w fizycznych lokalizacjach lub w internecie. Może to zapewnić większą wygodę, pomóc zaoszczędzić czas lub przydać się w przypadku zapomnienia karty lub gotówki” — podsumowuje.

„Takie możliwości płatności cyfrowych, jak portfel mobilny, zazwyczaj zapewniają większą elastyczność, co może stać się wygodną alternatywą, zarówno dla gotówki, jak i standardowej karty płatniczej” — zaznacza przedstawiciel Swedbanku.

Z przytoczonego badania wynika, że 76 proc. mieszkańców kraju mogłoby funkcjonować bez gotówki. 30 proc. badanych nie odczułoby żadnych niedogodności, a 46 proc. dostrzegłoby jedynie niewielkie ograniczenia. Wśród tych, którzy nadal potrzebują gotówki, dominują osoby starsze oraz mieszkańcy mniejszych miejscowości.

Opr. J. B. na podst. inf. Swedbank

Desowietyzacja przestrzeni publicznych w Wilnie dobiega końca

Przed 35 laty, w listopadzie 1990 r. w Wilnie na placu Ratuszowym, usunięto pomnik litewskiego komunisty Vincasa Mickevičiusa-Kapsukasa.

Justyna Giedrojc

Był to pierwszy pomnik z okresu sowieckiego, który zdemonstrowano w Wilnie po ogłoszeniu przez Litwę niepodległości 11 marca 1990 r. Nieco wcześniej, w czerwcu tego samego roku, z przestrzeni publicznej usunięto Kapsukasa w Kownie, podobny los spotkał tam także popiersie Feliksa Dzierżyńskiego, sowieckiego rewolucjonisty i zbrodniarza.

POTAJEMNY DEMONTAŻ

Pomimo że stołeczny pomnik Kapsukasa usunięto już po 11 marca 1990 r., demontaż przebiegał potajemnie — sowiecki rząd nie uznawał deklaracji o niepodległości Litwy. Grupa wileńskich aktywistów postanowiła usunąć pomnik w nocy z 7 na 8 listopada, kiedy funkcjonariusze milicji świętowali rocznicę rewolucji październikowej. Akcja udała się, a monument później wywieziono do parku Grūtas.

W NIEŁASCE STALINA

Vincas Mickevičius-Kapsukas (1880-1935) był działaczem politycznym, rewolucjonistą, publicystą, jednym z założycieli i przywódców Litewskiej Partii Komunistycznej. Redagował pisma Litewskiej Partii Komunistycznej, m.in. gazety „Tiesa”, „Komunaras”, „Komunistas”. Pomimo aktywnej działalności komunistycznej popadł w niełaskę Stalina. Zmarł w moskiewskim szpitalu. Oficjalną przyczyną zgonu były powikłania gruźlicy.

Po śmierci Kapsukasa jego żona Elena Domicelė Tautkaitė została aresztowana i rozstrzelana w 1937 r. „za działalność trockistowską”. Troje małych dzieci, które zostały osieroczone, umieszczono w przytułku dla dzieci „wrogów ludu”. Później ich ciotce ze strony matki udało się zabrać je do siebie. Kapsukas pochowa-

Rzeźba Salomėi Nėris została umiejscowiona w 1974 r. w pobliżu gimnazjum noszącym wówczas jej imię (obecnie gimnazjum Vyčio) przy ul. Wileńskiej 15

Salomėja Nėris (właśc. Salomėja Bačinskaitė-Bučienė) jest uznaną poetką, ale jej życiorys ostatnio wzbudza wiele kontrowersji wśród opinii publicznej. W 1940 r. Nėris w charakterze deputowanej do Sejmu Ludowego została wydelegowana do Moskwy, aby prosić w Radzie Najwyższej ZSRR o przyłączenie Litwy do Związku Sowieckiego.

ny został w Moskwie na cmentarzu Nowodziewiczym.

Po śmierci Stalina w 1953 r. litewski rząd komunistyczny, a zwłaszcza pierwszy sekretarz Litewskiej Partii Komunistycznej Antanas Sniečkus, przywrócił imię Kapsukasa do życia. Jego imię m.in. otrzymało miasto Mariampol, imię Kapsukasa w latach 1956-1989 nosił Uniwersytet Wileński. W centrum Wilna znajdowała się ulica V. Kapsukasa, obecnie Jagielloń-

ska (lit. Jogailos). W 1953 r. w Wilnie na placu przy ulicy Maksyma Gorkiego (obecnie jest to plac Ratuszowy) ustawiono pomnik tego działacza.

ZACZĘTO USUWAĆ SOWIECKIE SYMBOLE I NAZWY

Po usunięciu pomnika Kapsukasa, w Wilnie i na całej Litwie ruszył proces desowietyzacji. Z przestrzeni publicznych zaczęto usuwać sowieckie symbole, nazwy i zastępować je innymi. W 1991 r. zdemonstrowano pomnik Lenina na placu Łukiskim. Pomnik ustawiono w 1952 r. na placu, który przez wiele dziesięcioleci nosił imię wodza rewolucji. Kolejno znoszono inne sowieckie monumenty: pomnik generała Iwana Czerniachowskiego, który od 1950 r. znajdował się na dzisiejszym placu Vincasa Kudirki (dawniej Czerniachowskiego), monumentalną rzeźbę partyzantów sowieckich na skwerze Reformatorów, rzeźby na Zielonym Moście, pomnik upamiętniający żołnierzy sowieckich na cmentarzu na Antokolu.

16.>>

Społeczeństwo pozytywnie oceniało demontaż tych pomników.

LITEWSKI POETA CVIRKA

Z kolei decyzja władz miejskich o zniesieniu pomnika litewskiego poety Petrasa Cvirki (1909-1947) wywołała wiele kontrowersji. Wielu litewskich działaczy kultury sprzeciwiało się decyzji usunięcia pomnika poety, którego oskarżono o kolaborację z okupantem. Po długich dyskusjach, w 2021 r. pomnik jednak zniesiono. Cvirka stał na skwerze u zbiegu ulic Pylimo, Jogailos i Pamėnkalnio od 1959 r.

POSTAĆ KONTROWERSYJNA

Źródłem napięć stała się także decyzja o usunięciu pomnika Salomėi Nėris (1904-1945). Rzeźba litewskiej poetki została umiejscowiona w 1974 r. w pobliżu gimnazjum noszącym wówczas jej imię (obecnie gimnazjum Vyčio) przy ul. Wileńskiej 15.

Salomėja Nėris (właśc. Salomėja Bačinskaitė-Bučienė) jest uznana poetką, ale jej życiorys ostatnio wzbudza wiele kontrowersji wśród opinii publicznej. W 1940 r. Nėris w charakterze deputowanej

do Sejmu Ludowego została wydelegowana do Moskwy, aby prosić w Radzie Najwyższej ZSRR o przyłączenie Litwy do Związku Sowieckiego. Jest też autorką poematu na cześć Stalina.

DECYZJĘ ZASKARŻONO W SĄDZIE

Decyzję o demontażu rzeźby powzięły władze samorządu stołecznego. Podjęto ją opierając się o rekomendację Komisji ds. desowietyzacji działającej przy Litewskim Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy.

— Nie negujemy, ani nie podważamy zdolności poetyckich Nėris. Jednocześnie jednak postrzegamy ją jako zdrażczynię, osobę, która współpracowała z władzami sowieckimi przeciwko interesom Litwy. Komisja jednogłośnie uznała, że pomnik należy usunąć z przestrzeni publicznej. Decyzję poparł samorząd stołeczny — mówi w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” Vitas Karčiauskas, przewodniczący komisji, która obecnie zawiesiła swą działalność.

Orzeczenie Komisji ds. desowietyzacji wywołało burzliwe dyskusje.

Prezydent Gitanas Nausėda nieraz podkreślał, że nie popiera decyzji o usunięciu pomnika. Jed-

Vincas Mickevčius-Kapuskas (1880-1935) był działaczem politycznym, rewolucjonistą, publicystą, jednym z założycieli i przywódców Litewskiej Partii Komunistycznej. Redagował pisma Litewskiej Partii Komunistycznej, m.in. gazety „Tiesa”, „Komunaras”, „Komunistas”.

nak po raz pierwszy decyzję władz stołecznych w sprawie demontażu pomnika zaskarżono w sądzie.

— Wnuczka poetki Salomėja Bučaitė oraz Litewskie Stowarzyszenie Artystów zaskarżyli tę decyzję w sądzie. Na razie nie ma wyroku sądu w tej sprawie — wyjaśnia w rozmowie z „Kurierem Wileńskim” Inga Smaliukienė, pracowniczka Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy.

Pomnik jest dziełem rzeźbiarza Vlada Vildžiūnasa oraz architektów Gediminas Baravykasa i Gytisa Ramunisa. W 1993 r. został wciągnięty do rejestru dóbr kultury. W ub. roku przemianowano stołeczną ulicę Salomėi Nėris — obecnie jest to ulica Vėtrungių.

PROCES DESOWIETYZACJI

Ustawa o zakazie propagowania reżimów totalitarnych, autorytarnych oraz ich ideologii, czyli ustawa o desowietyzacji, weszła w życie 1 maja 2023 r. Celem tego aktu prawnego było m.in. stworzenie warunków do usunięcia z przestrzeni publicznej symboli totalitaryzmu i autorytaryzmu: pomników, tablic pamiątkowych itd.

Kamilė Gogelienė, radna samorządu stołecznego, przewodnicząca Komisji pamięci historycznej, zaznacza, że Wilno jest na końcowym etapie desowietyzacji przestrzeni publicznych. Obecnie z budynków usuwane są rosyjskojęzyczne tablice pamiątkowe, niektóre zostaną zamienione tablicami litewskojęzycznymi.

Fot. Marian Paluszkiewicz

Pomnik Petrasa Cvirki stał na skwerze u zbiegu ulic Pylimo, Jogailos i Pamėnkalnio od 1959 r., zniesiono go w 2021 r.

100 lat organizacji tatarskich w Polsce

„Poczucie tatarskiej tożsamości, poczucie historii oraz wspólnoty było przez długie lata i nadal jest dla nas bardzo istotne” – mówi prof. dr hab. Selim Chazbijewicz, z którym rozmawiamy o jubileuszu Tatarów Polsko-Litewskich.

Leszek Wątróbski: Spotkaliśmy się w Białymstoku na centralnych obchodach 100-lecia działalności organizacji tatarskich w Polsce.

Prof. dr hab. Selim Chazbijewicz: Nasza uroczystość była dla mnie naprawdę wzruszająca. Było to bowiem dopięcie wysiłków grupy entuzjastów dążących od roku 1990 do odnowy tradycji Związku Tatarów Rzeczypospolitej oraz odnowy poczucia tożsamości etnicznej. Niestety, zaczęła ona powoli zanikać wskutek polityki wewnętrznej prowadzonej przez państwo komunistyczne, które nie uznawało żadnych grup mniejszościowych.

Cenzura w PRL-u wykreślała nazwę Tatarzy ze wszelkich możliwych publikacji.

Używaliśmy więc zamiennie określenia Muzułmanie Polscy, co nie oddawało niestety specyfiki naszej grupy. Poczucie tatarskiej tożsamości, poczucie historii oraz wspólnoty było przez długie lata i nadal jest dla nas bardzo istotne.

Tak więc to nasze stulecie trwało z przerwami, bo Związek nie działał w okresie wojennym oraz w okresie powojennym (od roku 1939 do 1989). Działały wprawdzie organizacje tatarskie na emigracji, ale też pod nazwą Muzułmanie Polscy. Tak było w armii gen. Andersa – np. w 2. Korpusie Polskim PSZ na Zachodzie, gdzie w latach 1942-1952 istniał naczelny imamat Muzułmanów Polskich.

I dopiero w roku 1989 możliwe było oficjalne wskrzeszenie organizacji tatarskiej. Został pan nawet prezesem Związku Tatarów Rzeczypospolitej.

W zasadzie byłem inicjatorem powstania Związku Tatarów Rzeczypospolitej i współtworzyłem go od nowa. Jego prezesem byłem w latach 1998-2008, wcześniej zaś wiceprezesem. Pierwszym zaś prezesem naszego Związku był pan Stefan Mucharski z Białegostoku (1998-2008).

■ Prof. Selim Chazbijewicz

Wywodzi się Pan ze szlacheckiej rodziny Tatarów Polsko-Litewskich...

Ukończyłem studia polonistyczne na Uniwersytecie Gdańskim (1980) i przez jakiś czas pracowałem jako nauczyciel języka polskiego. W roku 1990 zasiadałem w VIII Kongresie Filozofii i Myśli Muzułmańskiej zorganizowanym w Teheranie, a rok później pojechałem do Symferopola na

posiedzenie I Kongresu Odrodzenia Kultury Krymsko-Tatarskiej. W roku 1991 uzyskałem stopień doktora nauk humanistycznych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na podstawie rozprawy zatytułowanej „Ideologie muzułmanów polskich XX wieku”, której promotorem był prof. Jacek Sobczak. Stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskałem w 2002 r. również na UAM na podstawie pracy pt. „Awdet czyli powrót. Walka polityczna Tatarów krymskich o zachowanie tożsamości narodowej i niepodległość państwa po II wojnie światowej”. Jestem profesorem nadzwyczajnym w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Byłem także wykładowcą Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.

A czy działalność związkowa nie przeszkadzała Panu w pracy na uczelni?

Wręcz odwrotnie, to się niejako uzupełniało. Praca na uczelni była pracą naukową, oprócz tej pracy dydaktycznej.

19.>>

■ W panelu historycznym udział brali: prof. Selim Chazbijewicz (z lewej), dr Aleksander Miśkiewicz (z prawej) i prowadzący go dr Artur Konopacki (w środku)

18.>>>

Pisałem wówczas dużo artykułów. Wydałem też sporo książek o Tatarach. Tak więc to się ze sobą pokrywało.

Jest Pan pisarzem i poetą...

Jestem autorem tomików poetyckich, w tym „Hymnu do Sofii”, który ukazał się w roku 2005. Moje wiersze znalazły się w antologii Tatarów polskich „Oto moje dziedzictwo” (2010). Opublikowałem też liczne prace związane z kulturą i dziejami Tatarów polskich, litewskich oraz krymskich — m.in. publikację „Tatarzy Krymscy. Walka o naród i wolną ojczyznę” (2001). Należę do Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Swoje wiersze publikowałem w różnych czasopismach — m.in. w „Przeglądzie Tatarskim” czy „Roczniku Tatarów Polskich”. To były czasopisma, które wskrzeszaliśmy w Związku Tatarów Rzeczypospolitej czy Muzułmańskim Związku Religijnym. Dziś ukazują się tylko dwa tatarskie czasopisma: kwartalnik „Przegląd Tatarski” ma charakter magazynu ilustrowanego i „Rocznik Tatarów Polskich” o charakterze popularno-naukowym.

Dodam jeszcze, że w roku 1999, wspólnie z Mustafą Mucharskim, wręczyłem w Drohiczyńce papieżowi Janowi Pawłowi II dar z wypisanym podziękowaniem: „Muzułmanie polscy dziękują kościołowi katolickiemu, który uosabia Jego Świątobliwość Jan Paweł II, za 600 lat tolerancji w stosunku do wyznawców islamu w kraju chrześcijańskim”. Pełniłem też,

w latach 1998-2008, funkcję współprzewodniczącego Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, a w latach 1999-2007 współzałożyciela oraz prezesa rady centralnej Związku Tatarów Rzeczypospolitej oraz do roku 2003 imama gminy muzułmańskiej w Gdańsku.

W roku 2017 został Pan ambasadorem RP w Kazachstanie.

Z jednoczesną akredytacją w Kirgistanie. Listy uwierzytelniające złożyłem na ręce prezydenta Kazachstanu Nursułtana Nazarbajewa i prezydenta Kirgistanu Almazbeka Atambajewa w październiku 2017. Za czasów ministra Witolda Waszczykowskiego często powoływać na funkcje ambasadora ludzi ze środowisk naukowych, zajmujących się problemami danej części świata. W Kazachstanie są Tatarzy, dlatego myślę, że wybór padł właśnie na mnie (w samej stolicy kraju Astanie, którą zresztą w XIX w. założyli kupcy tatarscy, jest ich ok. 30 tys.). Nie są to oczywiście Tatarzy Polsko-Litewscy, lecz Tatarzy Nadwołżańscy. Tereny północnego Kazachstanu były w dużej mierze zasiedlone przez Tatarów i do dzisiaj są zresztą tam dość dużą grupą. Poza tym oni kulturowo i językowo są bardzo bliscy Kazachom, tak jak ich kuchnia. Aktualnie pracuję nad książką o nowoczesnej historii Kazachstanu, o tworzeniu się narodu kazachskiego i świadomości narodowej współczesnych Kazachów. Ich nowoczesna świadomość narodowa powstawała dopiero w XX w. Pierwsze jej przejawy to

okres rewolucji między rewolucją lutową w roku 1917 r., która doprowadziła do obalenia caratu w Rosji, a rewolucją bolszewicką, kiedy to Kazachowie zaczęli tworzyć zręby własnej państwowości, a początkowo własnej autonomii. Natomiast wiek XIX zaznaczał się oporem Kazachów w stosunku do Rosji.

W Kazachstanie nadal mieszka ponad 30 tys. Polaków...

Są to ludzie, którzy w swoim paszporcie nadal wpisują narodowość polską. Polska dba o ich patriotyczną edukację. Kiedy w roku 2023 wracałem do kraju, to ówczesne Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego skierowało do Kazachstanu 18 nauczycieli języka polskiego. Tak więc Polonia kazachska nie zostawała bez opieki. Z pomocą materialną przychodziły im także nasze służby konsularne. Tak było w Astanie czy Karagandzie, gdzie dziś znajduje się największy ośrodek polskości i lektorat języka polskiego na tamtejszym uniwersytecie. Nadal też kazachscy Polacy wracają do kraju w ramach repatriacji. Są w Polsce dwa ośrodki adaptacyjne — w Puławach i w Środzie Wielkopolskiej. Do Polski z Kazachstanu przyjeżdża ponadto wielu młodych ludzi, a duża ich część rozpoczyna u nas studia. Wielu z nich, już po ich ukończeniu, zostaje w Polsce na stałe.

Bardzo dziękuję za rozmowę. Czego można życzyć Tatarom Polsko-Litewskim z okazji jubileuszu?

Przetrwania kolejnych 100 lat! ■

Rozmawiał Leszek Wątróbski

■ Tatarski Zespół Taneczno-Wokalny „Buńczuk” (Białystok, 18 października 2025)

V Międzynarodowy Konkurs Historyczny „Śladami historii Polski – skąd nasz ród”

3 listopada ruszył V Międzynarodowy Konkurs Historyczny „Śladami historii Polski – skąd nasz ród”, który objęty jest Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.

Konkurs skierowany jest do przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych kl. 0-3, kl. 4-8, ponadpodstawowych w Polsce oraz poza jej granicami.

Regulamin konkursu dostępny jest na stronie: <https://komitet-pamiéci-pileckiego.com/>

KATEGORIE KONKURSU

Przedszkole: praca plastyczna; pieśń patriotyczna.

Szkoła Podstawowa kl. 0-3 (wiek 6-9 lat): praca plastyczna; pieśń patriotyczna.

Szkoła Podstawowa kl. 4-8 (wiek 10-15 lat): praca plastyczna; poezja; pieśń patriotyczna; film „Patriotyzm po Polsku”.

Szkoły Ponadpodstawowe (15 lat i więcej): plakat; poezja; pieśń patriotyczna; film „Patriotyzm po Polsku”.

Planowane zakończenie konkursu: 20 lutego 2026 r. Planowana Uroczysta Gala: 24 kwietnia 2026 r.

Cztery obszary konkursowe

Konkurs podzielony jest na 4 obszary:

- Religia, Kościół;
- Kultura, Nauka;
- Wojny, Bitwy, Wydarzenia;
- Sportowcy, mistrzowie i patrioci.

W każdym obszarze przedstawione jest do wyboru przez uczestnika 12 tematów. Oprócz zaproponowanych w tabelce postaci, wydarzeń można przedstawić inne, swoje pomysły w różnych obszarach.

Uczeń wybiera temat i przygotowuje pracę.

PROPONOWANE TEMATY

Religia, Kościół:

1. Zjazd Gnieźnieński, Święty Wojciech;
2. Święty Kazimierz – Królewicz;
3. Częstochowa – Jasna Góra – Matka Boża Jasnogórska;

4. Błogosławiona Rodzina Ulmów;
5. Święty Andrzej Bobola;
6. Święta Jadwiga Królowa Polski;
7. Biskup Antoni Baraniak;
8. Święty Maksymilian Kolbe;
9. Święta Faustyna Kowalska;
10. Kardynał Stefan Wyszyński – Prymas Tysiąclecia;
11. Papież Jan Paweł II;
12. Ksiądz Jerzy Popiełuszko.

Kultura, nauka:

1. Mikołaj Kopernik;
2. Maria Curie-Skłodowska;
3. Ignacy Łukasiewicz;
4. Adam Mickiewicz;
5. Juliusz Słowacki;
6. Henryk Sienkiewicz;
7. Jan Matejko;
8. Stanisław Wyspiański;
9. Jacek Malczewski;
10. Fryderyk Chopin;
11. Jan Kochanowski;
12. Ignacy Paderewski.

Wojny, bitwy, wydarzenia:

1. Chrystus Polski – Mieszko I;
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski;
3. Konstytucja 3 Maja;
4. Powstanie Listopadowe, Styczniowe;
5. Niepodległość „Cud nad Wisłą” 1918 – 1920;
6. II Wojna Światowa;
7. Katyń;
8. Holokaust;
9. Powstanie Warszawskie;
10. Żołnierze Wyklęci;
11. Polacy ratujący Żydów;
12. Solidarność, Stan Wojenny.

Sportowcy, mistrzowie i patrioci:

1. Stanisław Maruszarz, 4 -krotny Olimpijczyk, Kurier tatrzański, podporucznik AK;
2. Janusz Kusociński Lekkoatleta, złoty medalista IO Los Angeles na 10.000 m, zamordowany przez Niemców w 1940 r. w Palmirach;

3. Halina Konopacka Lekkoatletka, pierwsza złota medalistka IO w Amsterdamie, dama Orderu Orła Białego;
4. Bronisław Czech Narciarz, 3 krotny olimpijczyk, Działalność konspiracyjna więzień niemieckiego obozu KL Auschwitz. Zmarł w Oświęcimiu w 1944 r.;
5. Tadeusz „Teddy” Pietrzykowski – pięściarz, więzień niemieckiego obozu KL Auschwitz. Do historii przeszły jego pojedynki pięściarskie w obozach Auschwitz-Birkenau, Neuengamme, Bergen-Belsen;
6. Jadwiga Jędrzejewska – międzywojenna tenisistka w 1937 roku została finalistką Wimbledonu. Podczas okupacji była zaangażowana w działalność konspiracyjną;
7. Wacław Kuchar, olimpijczyk z Paryża 1924 r. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej, we wrześniu 1939 roku – jako kapitan Wojska Polskiego;
8. Maria Kwaśniewska-Maleszewska, brązowa medalistka olimpijska 1936 r. w rzucie oszczepem. W czasie II wojny światowej brała czynny udział w ruchu oporu;
9. Tadeusz Sokołowski, uczestnik IO w Berlinie 36, oficer WP, AK. Jako Cichociemny przerzucony 1942 r. Zamordowany przez Gestapo w Mińsku 6.02.1943 r.;
10. Henryk Reyman, reprezentant piłki nożnej, kapitan na Olimpiadzie w 1924 r. w Paryżu. 1919 r. Uczestnik Powstań Śląskich. Podczas II wojny światowej ranny w bitwie pod Bzurą;
11. Aleksander Małecki i Leszek Lubicz-Nycz szermierze brązowi medalisci w Paryżu (1924) i Amsterdamie – (1928). Aleksander Małecki wstąpił się w obronie Lwowa jako jedno z legendarnych Orłów (1918), a w 1920 r. także w wojnie z bolszewikami. Lubicz-Nycz brał udział w Bitwie pod Bzurą. Zginął w Bitwie pod Łomiankami;

20.>>

12. Józef Baran-Bilewski, olimpijczyk 1928 r. w lekkoatletyce. 16 lub 17 kwietnia 1940 zamordowany w Katyniu i tam pogrzebany.

Prace plastyczne

Prace plastyczne w kategorii przedszkole, szkół podstawowych kl. 0-III powinny być wykonane w formacie od A3 do A4, techniką dowolną, pozwalającą na przesłanie prac przesyłką pocztową.

Prace plastyczne w kategorii szkół podstawowych kl. IV-VIII powinny być wykonane w formacie od A4 do A2 techniką dowolną, pozwalającą na przesłanie prac przesyłką pocztową.

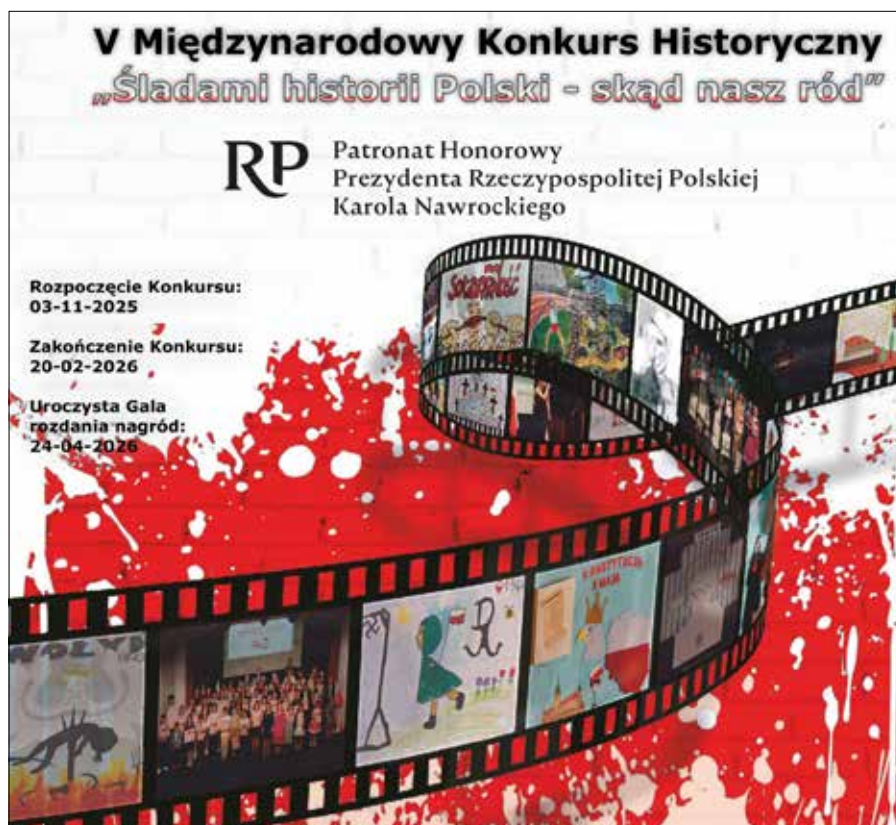
Projekt graficzny plakatu, w kategorii szkół ponadpodstawowych, powinien być wykonany w formacie od A3 do A2, techniką dowolną pozwalającą na przesłanie prac przesyłką pocztową.

DOKĄD WYSYLAĆ PRACE

Zarówno prace plastyczne, jak projekty plakatu przesyłane są na adres: Szkoła Podstawowa nr 1 im. ppłk pilota Mariana Pisarka 05-250 Radzymin, ul. 11 Listopada 2 z dopiskiem V Międzynarodowy Konkurs Historyczny „Śladami historii Polski — skąd nasz ród” wraz z podaną kategorią np. przedszkole, lub SP kl. 0-3.

Prace pisemne — poezja w dowolnej wielkości z zachowaniem tematyki Konkursu. Poezja może dotyczyć wielu łączonych tematów z różnych obszarów. Praca pisemna — poezja, wszystkich uczniów szkół z zagranicy, jak i w Polsce po wcześniejszym zeskanowaniu, wysłana jest wraz z wypełnionymi załącznikami nr 1, nr 2 na adres email: komitet@komitet-pamieci-pileckiego.com

Pieśń patriotyczna w kategorii przedszkole, szkół podstawowych, ponadpodstawowych, Pieśni towarzyszyły najważniejszym wydarzeniom naszej historii, te patriotyczne krzewiły ducha polskości, wskrzeszały pamięć o dawnych bohaterach, w czasach klęsk przypominały o zwycięskich bitwach, często zagrzewały do boju, bywały modlitwą. Przygotowaną piosenkę należy umieścić na swoim kanale w serwisie Youtube i udostępnić

go Komisji Konkursowej do oceny, wysłana jest wraz z wypełnionymi załącznikami nr 1, nr 2 na adres email: komitet@komitet-pamieci-pileckiego.com

WARUNKI TECHNICZNE I FORMALNE FILMU „PATRIOTYZM PO POLSKU”

W kategorii SP kl. 4-8 oraz Szkoły Ponadpodstawowe. Przedstawienie za pomocą filmu historii świąt narodowych oraz wskazanie obiektów pamięci narodowej. Projekt ma na celu: podniesienie świadomości uczniów na temat świąt narodowych; ukazanie miejsc pamięci narodowej na terenie swojej miejscowości, lub powiatu/województwa; przekazanie właściwej formy obchodów najważniejszych uroczystości; nakreślenie postawy prawdziwego patrioty; kluczowym celem jest wskazanie wagi Kościoła Katolickiego w historii Polski i Europy. Z uwagi na zauważalne odejście od właściwego celebrowania świąt narodowych oraz niedostateczną wiedzę na temat roli Kościoła Katolickiego dla naszego kraju.

Czas projekcji filmu do 3 minut. Przygotowany film należy umieścić na swoim kanale w serwisie Youtube i udostępnić go Komisji Konkurso-

wej do oceny, przesyłając mail z linkiem do filmu wraz z wypełnionymi załącznikami nr 1, nr 2 na adres email: komitet@komitet-pamieci-pileckiego.com

CELE KONKURSU

Kształtowanie postaw patriotycznych młodzieży poprzez propagowanie i pogłębianie wiedzy. Przybliżenie historii państwa i narodu polskiego, którego początki sięgają drugiej połowy X wieku, na którą datuje się rządy pierwszego historycznego władcy Polski — Mieszka I.

Ukazanie bogatej historii Polski jako dziedzictwa, które powinniśmy znać i z którego powinniśmy być dumni.

Promowanie postaw patriotycznych i kształtowanie młodego pokolenia świadomego swej tożsamości.

Przedstawienie historii narodowej jako cenne źródło wartości, wzorców i odniesień, które inspirują do działań twórczych.

Doskonalenie umiejętności samodzielnego poszukiwania, gromadzenia i selekcjonowania informacji z różnych źródeł.

Budzenie i utrwalanie dumy z dziedzictwa narodowego.

Organizatorzy

Podwójne święto w Popiszkach. Kapliczka przydrożna na szlaku Rudniki–Wilno

Tegoroczne Święto Wszystkich Świętych było podwójnym świętem dla mieszkańców Popiszek. Ksiądz Vygintas Čiurinskas wyświęcił tutaj przydrożną kapliczkę.

Jak powstała? Droga była bardzo długa i kręta. Powodem powstania kapliczki stało się pragnienie obecności Boga, który swoją mocą uchroni wieś od nieszczęść i utwierdzi w wierze.

Dotychczas wierni modlili się przy krzyżu. Aż pewnego razu podczas wspólnej narady zapadła decyzja o stworzeniu we wsi szczególnego miejsca modlitwy, które będzie przypominać o obecności Boga w codziennym życiu pracowitych mieszkańców Popiszek. I tak się stało.

DUŻO PRACY I ZAANGAŻOWANIA MIESZKAŃCÓW

Wykonano dużo pracy: od załatwienia wszystkich niezbędnych dokumentów, aż do prac budowlanych. Z wielkim zaangażowaniem przyczynili się do tego: rodzina Borejszo — Waldemar Jowita i Robert, Grzegorz Waluk, Witalij Abramczyk, starosta Pogir Agata Tołoczko, Józef Bogdziewicz, przedstawiciele zakładu kamieniarskiego „Żybartuva” — Mirosław Wyszyński i Andrzej Orłowski, dyrektor zakładu meblowego „Rejben” — Józef Wiszniewski, Agnieszka Kałasznikowa i Stefan (Szwajcaria) oraz mieszkańcy Popiszek.

Pomysłodawczyni ustawienia kapliczki, pani Helena Bogdziewicz, twierdzi, że to dzięki ludziom tam mieszkającym i z Bożej pomocy mają dziś we wsi miejsce szczególnego sławienia Matki Bożej. Miejsce, które będzie zachętą dla mieszkańców do wspólnej modlitwy o zdrowie i błogosławieństwo dla swych rodzin, gdzie będą dziękować za otrzymane łaski i prosić o opiekę w trudnych chwilach. Miejsce to będzie świadkiem wiary i zaufania do Boga.

SYMBOL JEDNOŚCI I SPOKOJU WSZYSTKICH LUDZI

Już w przyszłym roku z tej kapliczki, wkomponowanej w naturalny pejzaż wiejski, podczas nabożeństw majowych popłynie w świat

■ Ks. Vygintas Čiurinskas wyświęcił przydrożną kapliczkę

litania loretańska czy też „Chwalcie łaski umajone”.

Pani Helena jest przekonana, że takie wspólne modlitwy i nabożeństwa jeszcze bardziej zintegrują społeczność wsi i będą oznaką obecności Boga wśród ludzi. A Matka Boska Fatimska, którą umieścili w swojej kapliczce, będzie symbolem jedności i spokoju wszystkich ludzi i sprawi,

by każdy przechodzący obok mógł złożyć swe intencje, prośby, podziękowania. Każdemu, kto powierzy Jej swoje sprawy, poprosi o opiekę lub pomodli się, bądź znak krzyża uczyni, Matka Boża udzieli swego błogosławieństwa. ■

Inf. i fot.: W imieniu mieszkańców Popiszek, Janina Butkevičienė

■ Kapliczka powstała dzięki staraniom mieszkańców Popiszek

Wyjątkowa premiera. Długa historia organów Čiurlionisa doczekała się wyróżnienia

Miłośnicy twórczości Mikalojusa Čiurlionisa wkrótce doczekają się wyjątkowego albumu. Zamyka go opracowana na organy wersja poematu symfonicznego „W lesie”, oparta na rękopisie z lat 1900-1901.

Narodowe Stowarzyszenie Organistów Litwy uczciło jubileusz Mikalojusa Konstantinasa Čiurlionisa wyjątkowym wydawnictwem. Nowy dwupłytowy album CD „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Utwory na organy” prezentuje pełne spektrum organowej twórczości kompozytora oraz premierową aranżację jego poematu symfonicznego.

Album obejmuje 60 utworów o łącznym czasie trwania blisko dwóch i pół godziny. Znalazły się wśród nich preludia, pieśni kościelne, kanony, fugi, wariacje i pejzaże zaczerpnięte z wydania „M. K. Čiurlionis. Wszystkie utwory na organy”. Całość zamyka opracowana na organy wersja poematu symfonicznego „W lesie”, oparta na rękopisie z lat 1900-1901.

UDZIAŁ CZŁOWYCH LITEWSKICH WYKONAWCÓW

Nagrania zrealizowano na organach kościoła św. Jana przy Uniwersytecie Wileńskim. W projekcie udział wzięli litewscy organiści, laureaci i uczestnicy międzynarodowych konkursów organowych: Jurgita Kazakevičiūtė, Balys Vaitkus, Dovilė Savickaitė oraz Eglė Rudokaitė. Reżyserią dźwięku zajmowało się studio „MAMA Studios” oraz Arūnas Zujus.

Zamykający album utwór — poemat symfoniczny „W lesie” — został opracowany przez Balysa Vaitkusa jako organowa transkrypcja na podstawie faksymile rękopisu kompozytora. Opracowanie to uwzględniało każdy szczegół orkiestrowej partytury, łącznie z przyporządkowaniem głosów instrumentom solowym oraz wskazówkami dotyczącymi m.in. rejestracji i dynamiki. Zabieg ten miał na celu jak najwierniejsze odtworzenie charakteru oryginalnej partytury symfonicznej na organach.

Instrument, na którym dokonano nagrań, posiada długą i skomplikowaną historię. Organy trafiły do kościoła św. Jana w XIX wieku z zamkniętego przez władze carskie kościoła jezuitów w Połocku. Autorstwo instrumentu nie zostało jednoznacznie rozstrzygnięte — jedni badacze przypisują je Adamowi Gottlobowi Caspariniemu, inni — Mikalojusowi Jansonowi.

W latach 1837-1839 instrument został rozbudowany przez warszawskiego organmistrza Theodora Tiedemanna i jego synów. Kolejna gruntowna przebudowa miała miejsce pod koniec XIX wieku, kiedy to pracami kierował Juozapas Radavičius. Po zamknięciu kościoła przez władze radzieckie w 1948 roku organy uległy dewastacji — mechanizmy zostały zniszczone, a rury wyniesione.

Rekonstrukcja instrumentu, przeprowadzona przez Rimantasa Gučasa i pracownię Vilniaus vargonų dirbtuvės, trwała blisko dwadzieścia lat i zakończyła się w 2000 r. Organy posiadają obecnie 64 rejestry oraz trzy manualy i uchodzą za największy tego typu instrument na Litwie. W 2024 r. instrument został odnowiony przez mistrzów z łotewskiego warsztatu w Ugalē pod kierownictwem Janisa Kalniņa.

OPRAWA GRAFICZNA I PREZENTACJE

Oprawę graficzną albumu stanowi portret Čiurlionisa w formie witrażu, zaprojektowany przez Rūtę Kairytę — absolwentkę Wydziału Sztuki Narodowej Szkoły Sztuk Pięknych im. M. K. Čiurlionisa. Obraz ten podkreśla związek sztuki wizualnej i muzyki w twórczości kompozytora.

Premiera albumu odbyła się 29 października na Uniwersytecie Wileńskim, a następnie 2 listopada w kościele św. Apostołów Filipa i Jakuba w Wilnie. Kolejne wydarzenia promujące wydawnictwo zaplanowano na 12 listopada w sali koncertowej im. Sauliusa Sondeckisa w Narodowej Szkole Sztuki im. M. K. Čiurlionisa oraz 26 listopada w Muzeum Dziedzictwa Kościelnego, gdzie trwa wystawa „Vargonai ir Čiurlioniai”.

Nagrania z albumu będą udostępnione na litewskim portalu muzycznym pakartot.lt oraz na międzynarodowych platformach streamingowych, takich jak Spotify, Deezer, Apple Music, iTunes, Google Play Music, Shazam i SoundCloud.

Projekt został sfinansowany przez Radę Kultury Litwy oraz Samorząd Miasta Wilna.

Opr. J.B. na podst. inf. Narodowego Stowarzyszenie Organistów Litwy

Po 123 latach nastał pierwszy dzień wolności — 11 listopada 1918 roku — obce flagi zostają zastąpione polskimi

Ojczyzna wolna, znowu wolna!
 Tak bije serce, huczą skronie!
 A Białą Orzeł w słońcu kwiatów
 Przyleciał, by go ująć w dłonie.
 Zawsze był z nami —
 ptak wspaniały
 Choć czasem ktoś odszedł daleko...
 Bronił tej ziemi, bo ją kochał

Sercem pokoleń już od wieków.
 Dziś w całej Polsce brzmi
 Mazurek...
 Dzisiaj radości kanonada!
 Witamy wszyscy Niepodległość
 I Jedenasty Listopada...

Ryszard Przymus

Krótką historia niepodległości

Ponad **200 lat** temu nasz kraj wzięły sobie sąsiednie kraje (Rosja, Prusy i Austria) — podzieliły Polskę między siebie i zniknęła ona z mapy — jako państwo przestała wtedy istnieć na **123 lata**. Stało się tak, bo Polska wtedy była osłabiona wojnami i najazdami, a sąsiadów miała silnych i coraz większe wpływy w Polsce miała Rosja.

Jednak przez ten czas rozbiorów na terenach polskich nadal mieszkali Polacy. Mieli bardzo trudno, bo nie mogli sami decydować o swoim losie, nie uczyli się w szkołach polskiego i kazano im mówić w innych językach. Nie mieli też swojego króla ani prezydenta. Polacy bardzo chcieli mówić po polsku, obchodzić polskie święta i nadal mieć swój kraj.

11 listopada 1918 r. Niemcy przegrały I wojnę światową, a Marszałek Józef Piłsudski został dowódcą Wojsk Polskich i odtąd wraz z dzielnymi żołnierzami polskimi walczył o Polskę i odbudowanie polskości. Dlatego dziś oddajemy cześć Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu i cieszymy się, że mamy nadal swój język, swoją flagę i tożsamość.

Słówko o Józefie Piłsudskim — naszym rodaku

12 listopada Józef Piłsudski wydał pierwszy rozkaz wojsku:

„Żołnierze! Obejmuję nad wami komendę w chwili, gdy serce w każdym Polaku bije silniej i żywiej, gdy dzieci naszej ziemi ujrzały słońce swobody w całym blasku. Z wami razem ślubuję życie

i krew swoją poświęcić na rzecz dobra Ojczyzny i szczęścia jej obywateli”.

14 listopada 1918 roku — nowym dekretem Rada Regencyjna postanowiła się rozwiązać i całą władzę w państwie przekazała Józefowi Piłsudskiemu, ustanawiając urząd naczelnika państwa.

Polska jako dom

Wyobraźcie sobie, że wasz dom został zajęty przez sąsiadów na bardzo długi czas. Mieszkańcy, czyli wasza rodzina, musieliście ukrywać swoje rzeczy, mówić szeptem, a nawet uczyć się w tajemnicy.

11 listopada to dzień, w którym mieszkańcy — Wasza rodzina — odzyskaliście klucze do własnego domu. A Polacy w Polsce mogli uroczystie zawiesić narodowe flagi, głośno i otwarcie zaśpiewać hymn i poczuć się bezpiecznie i swobodnie.

Wolność

To możliwość podejmowania decyzji i działania zgodnie z własną wolą, ale w granicach zasad, które nie naruszają wolności innych osób. To klucz do rozwijania poczucia własnej wartości i odpowiedzialności, a także nauka wyboru i ponoszenia konsekwencji.

Co oznacza wolność.

Wolność to święte i niezbywalne prawo przysługujące każdemu człowiekowi. Zgodnie z naszą Konstytucją, wolność to prawo do działania zgodnie z własną

wolą, z poszanowaniem prawa i praw innych. Nawet małe dzieci również mają prawo do wolności.

Czego wolność dla dziecka nie obejmuje:

wolność nie jest samowolą — wolność nie oznacza robienia wszystkiego, na co ma się ochotę, bez żadnych ograniczeń;
wolność innych — nasza wolność kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność innych osób i innych istot;
ograniczenia są naturalne — aby wszyscy w szkole, pracy, na boisku, w parku i wszędzie, gdzie jesteśmy, czuli się bezpiecznie, obowiązkowe są reguły i zasady.

Symbole Polski

Flaga — jesteście Polakami i śmiało możecie zakomunikować to całemu światu: zróbcie polską flagę z papieru, bibuły, albo pomalujcie twarze w barwy biało-czerwone;

Godło — to Biały Orzeł, spróbujcie narysować lub wykleić godło Polski.

Hymn — „Mazurek Dąbrowskiego” opowiada historię walki Polaków o wolność. Spróbujcie zaśpiewać go razem.

Rozwiążcie krzyżówkę

Miesiąc, w którym obchodzimy Święto Niepodległości.

W historii Polski były trzy

Inaczej wolność, suwerenność.

Listopadowe, Styczniowe, Kościuszkowskie.

Jedno z państw zaborczych.

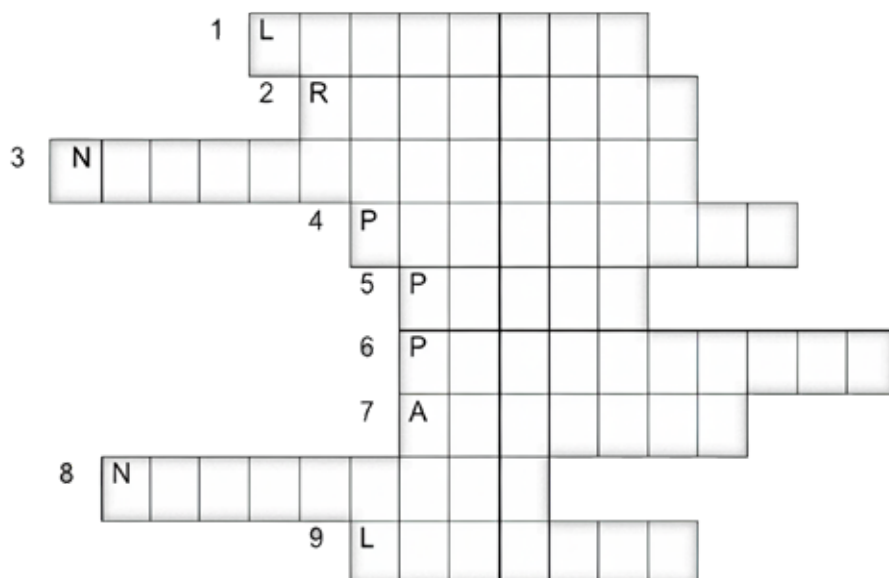
Jeden ze słynnych polskich patriotów, pianista.

Państwo zaborcze — od południa Polski.

Funkcja i tytuł Józefa Piłsudskiego.

Formacja wojskowa utworzona przez J. Piłsudskiego z dawnej Pierwszej

Brygady i związków Strzeleckich.

Gry i zabawy Biel i czerwień

Rodzic, nauczyciel lub jeden z uczestników zabawy klaszcze, a wszyscy inni podskakują. Gdy klaszanie milknie, uczestnicy zabawy muszą jak najszybciej dotknąć (np. dłonią lub palcem) przedmiotu w kolorze białym lub czerwonym. Przy kolejnych powtórzeniach dotykamy innych przedmiotów i inną częścią ciała — łokciem, czołem, kolanem itd. Kto tego nie uczyni — odpada z gry.

„Jesteśmy Polakami”

Prowadzący (może to być ktoś z rodziców, nauczyciel lub kolega) wyklaskuje prosty rytmicznie takt ze słowami: „Jesteśmy Polakami”, dodając od siebie: „Jesteśmy z tego dumni”. Następnie każdy z uczestników, po kolei wytupuje, wystukuje lub inny sposób rytmizuje rozpoczęty przez prowadzącego tekst „Jesteśmy Polakami” i dodaje własne słowa związane z tematem. Może w ten sposób powstać bardzo fajna piosenka o Polsce, o Ojczyźnie, o nas!

Pyszna sałatka z buraków i mozzarelli

Wiesława Lewandowska

autorka bloga kulinarnego
„Dom pełen mięty”

Sałatki z buraków to klasyka, która nigdy się nie nudzi — proste składniki, a efekt zawsze zachwyca. Słodycz pieczonego buraka doskonale komponuje się z kremową mozzarellą i lekko orzechowym smakiem rukoli. Dodatek chrupiących orzechów wprowadza przyjemną strukturę, a całość spaja aromatyczny sos na bazie musztardy, miodu, octu i oliwy z nutą oregano. To połączenie smaków słodkich, pikantnych i lekko kwaśnych sprawia, że sałatka staje się nie tylko pyszną przekąską, ale też pełnowartościowym posiłkiem.

Składniki:

- 2 średnie buraki (ugotowane lub upieczone) • 1 kulka mozzarelli (125 g)
- garść rukoli • 2 łyżki orzechów włoskich lub laskowych • 1 łyżeczka musztardy • 1 łyżeczka miodu
- 2 łyżki oliwy z oliwek • 1 łyżeczka octu balsamicznego lub jabłkowego
- szczypta suszonego oregano • sól i świeżo mielony pieprz do smaku

■ Fot. Freepik

Wykonanie:

Buraki upiec wcześniej, można też ugotować razem ze skórką, obrać i pokroić w cienkie plasterki lub kostkę. Mozzarellę porwać na mniejsze kawałki lub pokroić w plasterki czy kostkę. Orzechy posiekać i lekko podprażyć na suchej patelni, aby nabrały aromatu. W małym naczyniu: miseczce lub słoiku wymieszać oliwę, miód, musztardę, ocet i oregano, dopra-

wić do smaku solą i pieprzem. Na talerzu ułożyć plasterki buraka, tak aby zachodziły na siebie. Rukolę umyć, osuszyć, porwać na mniejsze kawałki i rozłożyć na burakach, następnie dodać mozzarellę. Sałatkę przed podaniem polać sosem i posypać orzechami. Sałatka najlepiej smakuje na świeżo, od razu po przygotowaniu. Można podać ją z chrupiącą bagietką lub jako dodatek do grillowanego mięsa czy ryby. ■

Klasyczna grochówka na wędzonych żeberkach

Grochówka to jedna z najbar dziej znanych polskich zup — treściwa, aromatyczna i rozgrzewająca. Od pokoleń gości na naszych stołach, szczególnie w chłodne dni, kiedy potrzebujemy solidnej porcji ciepła i energii. Jej smak to połączenie prostych składników i głębokiego, wędzonego aromatu, który zawdzięcza żeberkom, boczkowi i kielbasie. To zupa, którą zna każdy. Smakuje też następnego dnia, kiedy wszystkie składniki zdążą się przegryźć i stworzyć pełnię smaku.

Składniki:

- 400 g wędzonych żeberek • 100 g boczku • 100 g kielbasy • 600 g ziemniaków • 500 g grochu łuskanego (najlepiej połówki) • 2 marchewki • 1 pietruszka • kawałek selera • 1 cebula • 1 łyżka majeranku • 1 liść laurowy • sól i pieprz do smaku

Wykonanie

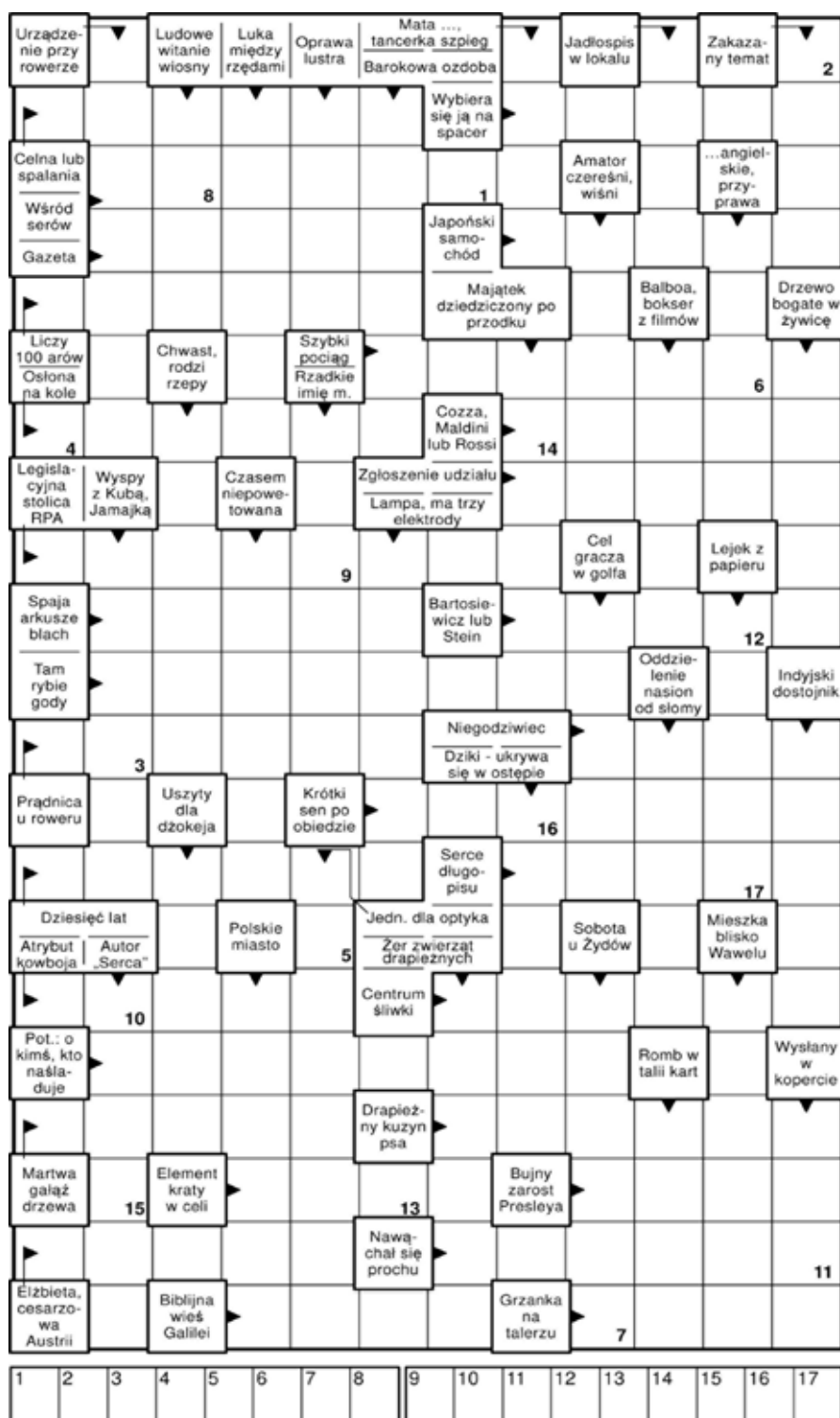
Wieczorem wsypać groch do miski i zalać go wodą tak, aby przykryła go na ok. 2 cm. Pozostawić na noc do namoczenia. Rano odlać nadmiar wody, przełożyć groch do garnka, zalać półtora litra świeżej wody i zagotować. Zmniejszyć grzanie i gotować powoli, aż groch będzie miękki, co jakiś czas mieszając, żeby się nie przypalił. W międzyczasie w osobnym garnku zalać wodą umyte wędzone żeberka, może też być wędzo-

■ Kolaż: autorka, opr. red.

ny boczek. Zagotować, zebrać szumowiny, następnie dodać obraną włoszczyznę, liść laurowy, odrobinę soli i gotować na małym ogniu przez ok. 45 minut, aż mięso będzie miękkie. Gdy groch zacznie się rozpadać, połączyć go z wywarem mięsny. Do garnka dodać obrane i pokrojone w kostkę ziemniaki. Boczek pokroić w kostkę i wytłoczyć na patelni, aż będzie rumiany. Następnie dodać pokrojoną kielbasę i smażyć razem kilka minut. Na końcu dorzucić drobno posiekaną cebulę i smażyć wszystko, aż się lekko zrumieni. Zawartość patelni przełożyć do garnka z grochówką. Doprawić zupę solą, pieprzem i majerankiem, po czym gotować jeszcze chwilę na małym ogniu, aż wszystkie smaki się połączą. Grochówka powinna być gęsta, aromatyczna i lekko pikantna. Najlepiej podawać ją gorącą, z kromką świeżego chleba. ■

Krzyżówka

ROZWIĄZANIE KRZYŻÓWKI Z 6-7 LISTOPADA

Poziomo: DISCO - TATUŚ - ANTYPAM - ORIENT - RAKSA - WARKOCZ - AKORD - NADLEŚNICZY - PROSTA - UGODA - ONIEGIN - LINKA - ISLAM - SAMI - TKANI - NA - OCET - TARCZA - OBAMA - SYPYTKOWSKI - KOMIN - ONET - KARB - NAWA - POLON - ACETON - LIDL - DYSK - DEFOE - TRAWKA

Pionowo: DARWIN - ROLADA - SOBOLE - MINIA - ANONIM - RZYM - STERYD - SINIEC - PIKOLO - CYNK - LOTEK - ŻŻYNANIE - MOSTOWE - AGATKA - KOBALT - TARZAN - UNIA - OZON - JAMA - KING - SNOB - WENEDA - KLOC - OŚLICA - STATYW - LUIS - RZĄD - ANEMIK - WOSK - ANDY - ARMATA - IVANKA

Hasło: Ceremonia ślubna

Uśmiechnij się!

Pewien człowiek przeczytał w mądrej książce, że jeśli chce żyć długo to powinien codziennie rano jeść płatki owsiane z odrobiną prochu strzelniczego.

Facet postanowił tego przestrzegać i dożył wieku dziewięćdziesięciu ośmiu lat. Pozostawił po sobie szóstkę dzieci, siedemnaścioro wnucząt, trzydzieści jeden prawnucząt i pięciometrową dziurę w ścianie krematorium.

Kowalski pije spokojnie piwo w pubie. Nagle wpada do baru jego przyjaciel cały we łzach:

– Takie nieszczęście... Przyjacielu... Twoja żona pod tramwaj wpadła! Nie dało się jej uratować...

Kowalski powoli wstaje i podchodzi do barmana:

– Nieszczęście wielkie... Nalej mi piwa... ale proszę... Ciemnego...

Po przebudzeniu rozpromieniona małżonka zwraca się do męża:

– Wiesz kochanie, jaki miałam piękny sen, śniło mi się...

– Dobra, dobra – przerywa jej mąż – ile ci na to potrzeba?

– Śniło mi się, że stałam na środku ulicy ubrana tylko w sznur pereł.

– Rety, ale musiałaś się wstydzić.

– Jeszcze jak, te perełki były sztuczne!

– Halo!

– Halo, reanimacja słucham.

– Dzień dobry, czy pan Kowalski jeszcze żyje?

– Nie, jeszcze nie.

Żołnierze ustalają przed akcją szczegóły.

– Zsynchronizujemy zegarki, u mnie jest ósma.

– A u mnie dwie po ósmej, ale to nie problem, poczekamy te dwie minuty.

Żona mówi do męża:

– Janusz, zauważyłeś, że kupiłam nową szczotkę do WC?

– Tak, zauważyłem! Ale wiesz, ja jednak wolę papier ...

Rozmowa dwóch sąsiadek:

– Zosiu, a dlaczego twoja córka zamierza studiować drugi fakultet?!

– Bo na pierwszym nie znalazła męża...

Mieszkańcy Litwy mają niepokojące nawyki żywieniowe. Eksperci przytaczają przykłady

Z okazji Europejskiego Dnia Zdrowego Odżywiania eksperci przypominają, że wielu mieszkańców Litwy wciąż popełnia błędy żywieniowe. Wskazali najczęstsze i zaapelowali o większą dyscyplinę zdrowotną.

WCIAŻ NIE JEMY ŚNIADAŃ, A WIECZOREM...

Specjaliści ds. zdrowia podkreślają, że mimo rosnącej świadomości żywieniowej, codzienne nawyki wciąż pozostawiają wiele do życzenia. Główne błędy to nieregularne posiłki, nadmiar przetworzonej żywności oraz niewystarczające spożycie warzyw i owoców.

„Żyjąc w szybkim tempie codzienności, wiele osób pomija śniadanie, a wieczorem je zbyt dużo i przez to się przejada. Często w Państwa diecie dominują tłuste, słodkie lub mocno przetworzone produkty, a warzyw i owoców spożywają Państwo zbyt mało” – powiedziała Domantė Mačiulytė, lekarz rodzinny z centrum medycznego Northway.

Ekspertka zauważyła również niebezpieczny trend całkowitego eliminowania niektórych grup produktów, mimo że są one niezbędne dla organizmu, co może prowadzić do zaburzeń metabolicznych.

Lekarka zaleca proste zmiany w diecie: regularne posiłki, więcej warzyw i owoców, ograniczenie przetworzonej żywności oraz kontrolę porcji – wszystko to sprzyja lepszej energii i koncentracji.

DIETA A ZDROWIE PSYCHICZNE

Nieodpowiednie odżywianie może wpływać nie tylko na ciało, ale również na samopoczucie emocjonalne. Produkty bogate w cukry proste i tłuszcze nasycone destabilizują poziom cukru we krwi, co odbija się na stanie psychicznym.

„Kiedy jedzenie jest bogate w cukier, szybkie węglowodany lub tłuszcze nasycone, organizm doświadcza wahań poziomu cukru, co powoduje

wahania nastroju, drażliwość i trudności z koncentracją” – powiedziała Domantė Mačiulytė.

Podkreśla, że śniadania zawierające białko i produkty pełnoziarniste mogą zapobiegać spadkom energii, a odpowiednie nawodnienie ma bezpośredni wpływ na sprawność umysłową.

LEPIEJ ZAPOBIEGAĆ, NIŻ LECZYĆ

Audrius Zinevičius z Lietuvos draudimas zauważa, że dostęp do prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych pozwala coraz większej liczbie mieszkańców na bieżąco monitorować stan zdrowia, co sprzyja zmianom nawyków żywieniowych.

„Zbilansowana dieta, regularna aktywność fizyczna i badania profilaktyczne to główne czynniki pomagające zachować energię, produktywność i dobry stan emocjonalny” – powiedział Audrius Zinevičius, ekspert ds. ubezpieczeń specjalistycznych.

Zwrócił również uwagę na rolę profilaktyki w zapobieganiu długofalowym skutkom złych nawyków żywieniowych.

„Badania przeprowadzane w odpowiednim czasie pozwalają wykryć zaburzenia w organizmie, zanim pojawią się poważne objawy choroby” – dodał ekspert.

POSTĘP ZAUWAŻALNY, LECZ POWOLNY

Choć widoczna jest rosnąca świadomość zdrowego odżywiania, ogólny stan nawyków żywieniowych wciąż odbiega od zaleceń ekspertów.

„Cieszy fakt, że coraz częściej ludzie zwracają uwagę na to, co jedzą – czytają skład produktów, starają się ograniczać spożycie cukru dodanego, tłuszczów nasyconych i soli, wybierają więcej świeżej żywności” – powiedziała Domantė Mačiulytė.

Jednak, jak zauważa, nadal wielu mieszkańców spożywa zbyt dużo przetworzonej żywności i pomija kluczowe posiłki w ciągu dnia.

Eksperci są zgodni: poprawa jakości życia wymaga nie tylko świadomości, ale także odpowiednich warunków do wdrażania zdrowych nawyków. Kluczowe znaczenie ma edukacja żywieniowa i ułatwienie dostępu do zdrowych produktów.

„Ważne jest dalsze kształcenie mieszkańców w zakresie wiedzy o żywieniu, promowanie dostępności produktów korzystnych dla zdrowia oraz kształtowanie przekonania, że zdrowe odżywianie jest częścią codziennego życia” – podsumowała Domantė Mačiulytė.

Opr. J.B. na podst. inf. Lietuvos draudimas

■ Nieregularne posiłki i przetworzona żywność mogą odbić się na zdrowiu Fot. Freepik

Wilno gospodarzem spotkania europejskiej branży rolno-spożywczej. „W tym roku forum jest wyjątkowe”

Ponad 300 europejskich innowatorów, decydentów i naukowców przyjedzie do Wilna, by wspólnie zdecydować o kierunku rozwoju sektora rolno-spożywczego. Organizator zapowiada rekord.

FORUM AGRIFOOD'25 O PRZYSZŁOŚCI SEKTORA

Organizatorem forum jest Agri-food Lithuania, która zapowiada, że tegoroczna edycja będzie największa w historii.

Organizowane po raz szósty forum „AgriFood'25” odbędzie się 26 listopada w Pałacu Władców w Wilnie. Wydarzenie skupia się na przyszłości sektora rolno-spożywczego – uczestnicy będą rozmawiać o kierunkach wynalazków, polityce i inwestycjach koniecznych do budowy systemu żywnościowego w Europie.

„W tym roku Forum jest wyjątkowe, ponieważ szczególną uwagę poświęcimy dyskusjom na temat przyszłości sektora. Będziemy rozmawiać nie tylko o perspektywie kilku lat, ale wraz z decydentami politycznymi, liderami biznesu, naukowcami i innowatorami spróbujemy przewidzieć, co czeka nas w dłuższej perspektywie” – powiedziała Kristina Šermukšnytė, dyrektor generalna organizatora Agrifood Lithuania.

WYJAŚNIŁA TEŻ, CO BĘDZIE PRIORYTETEM FORUM.

„Chcemy omówić rynki kredytów węglowych i tworzone narzędzia w Litwie, lasy kraju i ich zrównoważone wykorzystanie, a także szczególnie aktualny temat energii i znaczenie efektywności energetycznej w tych niestabilnych czasach” – dodała.

TYDZIEŃ AGROMAISTAS

W ramach Tygodnia AgroMaistas (lit. AgroŻywność) odbędzie się szereg wydarzeń skierowanych do startupów (czyli do młodych przedsiębiorstw, które jeszcze szukają swojego modelu biznesowego), przedsiębiorców i naukowców. Od 24 do 26 listopada potrwa międzynarodowy hackathon ENACT, gromadzący uczestników z dziewięciu krajów europejskich. Projekt ENACT

■ Forum „AgriFood'25” odbędzie się w Wilnie 26 listopada Fot. zenpr.lt

Organizowane po raz szóste forum „AgriFood'25” odbędzie się 26 listopada w Pałacu Władców w Wilnie. Wydarzenie skupia się na przyszłości sektora rolno-spożywczego – uczestnicy będą rozmawiać o kierunkach wynalazków, polityce i inwestycjach koniecznych do budowy systemu żywnościowego w Europie.

to skrót od „Enabling Social Innovation Entrepreneurship in Agri-food through Digital Transition” – czyli, tłumacząc dosłownie, „umożliwianie innowacji społecznej w sektorze agrarnym poprzez cyfrowe przekształcenie”. Jednym słowem – próba odpowiedzi na pytanie, jak unowocześnienie rolnictwa może zmienić społeczeństwo. Chodzi o to, by małe i średnie przedsiębiorstwa działające w gospodarce społecznej mogły wykorzystywać cyfrowe technologie, nowe modele biznesowe i współpracę transgraniczną.

Równolegle odbędzie się program akcelacyjny INNOVATE EU, skiero-

wany do litewskich nowo powstających firm wprowadzających przełomowe technologie. Dwudniowe warsztaty poprowadzi Daina Kleponė, ekspertka ds. innowacji z VILNIUS TECH.

INICJATYWA AGRIFOOD LITHUANIA

Wraz z największą na świecie społecznością zajmującą się innowacjami w dziedzinie żywności EIT Food, Agrifood Lithuania już piąty rok z rzędu organizuje laboratorium wyzwań „Hack AgriFood'25”. Jest to wydarzenie, podczas którego przedstawiciele różnych dziedzin, pracując w zespołach, poszukują kreatywnych rozwiązań dla wyzwań ekosystemowych postawionych przez organizatorów, a w tym roku rywalizują również o nagrodę pieniężną w wysokości 2 000 euro.

Tydzień AgroMaistas zakończy wizyta międzynarodowej inicjatywy SIXFOLD w Centrum Nauk Fizycznych i Technologicznych (FTMC). Uczestnicy poznają działalność tzw. żywych laboratoriów i ich rolę w tworzeniu nowych technologii dla przemysłu.

Opr. J.B. na podst. zenpr.lt

06.30 „Info Wilno”
06.45 „Studio Wilno”
07.00 „Józef Piłsudski w Żuławie” film dok.
07.05 S. „Podróże na burzowej chmurze”
07.20 „Różowy Słoń odkrywa świat”
07.30 „Piękno, zgłoś się!”
07.55 „Ziołowa apteka”
08.05 „ZdroWY Plan”
08.20 „Zakochaj się w Polsce”
08.45 „Daję słowo – Maciej Orłoś”
09.30 „Piosenką przez historię”
09.40 „Rodem spod Jazłowca” film dok.
10.25 „Gra słów. Krzyżówka”
10.50 „Słownik polsko@polski”
11.15 S. „Podróże na burzowej chmurze”
11.25 „Różowy Słoń odkrywa świat”
11.40 „Halo halo!”
11.45 S. dok. „Polskie 100 lat”
12.10 S. „War to kochać”
12.55 „Józef Piłsudski w Żuławie” film dok.
13.00 „Info Wilno”
13.05 „Kulturalnie mówiąc”
13.30 „Panorama litewska”
13.35 „Paderewski. Człowiek czynu, sukcesu i sławy” film dok.
14.20 S. dok. „Podróże z historią – 11 listopada – Dzień Niepodległości”
14.50 „15 miesięcy do Niepodległości” film dok.
15.25 „Raport naukowy”
15.50 „Info Wilno”
16.00 „Koronka do Miłosierdzia Bożego”
16.20 S. „Klan”
16.40 S. „Barwy szczęścia”
17.10 S. „Podróże na burzowej chmurze”
17.20 „Różowy Słoń odkrywa świat”

17.35 „Halo halo!”
17.40 „Józef Piłsudski w Żuławie” film dok.
17.45 S. „Blondynka”
18.30 S. dok. „Notacje – Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska. Mój ojciec”
18.45 „Strona po stronie”
19.00 „Info Wilno”
19.15 „Studio Wilno”
19.35 „Józef Piłsudski w Żuławie” film dok.
19.40 S. „M jak miłość”
20.30 „Program informacyjny”
20.55 „Pytanie dnia”
21.05 „Film fabularny”
23.30 „Józef Piłsudski w Żuławie” film dok.
23.40 „Info Wilno”
23.55 „Studio Wilno”
00.15 „Rodem spod Jazłowca” film dok.

6.00 Hymn Republiki Litewskiej
6.02, 6.40, 7.07, 3.37, 8.07, 8.40
Dzień dobry Litwo
6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości
9.00 S. „Policja kryminalna w Lipsku”
9.45 S. „Krzyk o pomoc”
10.30 S. „Dzielnica dużego miasta”
11.25 S. „Morderstwo na północy”
12.15 „Zgadnij i odgadnij”
12.45 „Kto i dlaczego?”
13.15 S. dok. „Pomocy! Kupiliśmy wioskę”
14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości
14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
16.30 S. „Obietnica”
17.30 „Zgadnij i odgadnij”
18.00 Kto i dlaczego?
18.30 Ważna godzina
19.30 (Nie)emigranci
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Nierozstrzygnięte spory historyczne”
22.30 S. „Twin Peaks 3”

23.30 S. „Dzielnica dużego miasta”
00.20 Euromaxx

6.00 Filmy anim.
6.30 S. anim. „Tom i Jerry Show”
7.00 S. „Anupama”
8.00 „Pierwsze randki”
9.00 S. „Hudson i Rex”
10.00 S. „Poważne sprawy”
11.00 S. „Dziedziczka”
12.00 „Pierwsze randki”
13.00 Księżniczka Kopciuszek
14.00 S. „Długa żona”
15.00 S. „Leila”
16.00 Wiadomości
16.30 Dobry wieczór, Litwo
18.30 Wiadomości
19.30 KK2
20.00 Detektywi muzyczni
21.00 „Niebezpieczne związki”
21.30 Wiadomości
22.30 „Wszystkie stare noże” thriller
00.35 S. „Alarm: Wydział Osób Zaginionych”

6.00 „Hymn Republiki Litewskiej”
6.02 „LRT forum”
7.00 „Historie rzeczy”
8.00 Co jest lepsze, sąsiedzie?
8.30 Wiara i życie
9.00 Dzień dobry, Litwa
11.30 Drogi Boga są nieznane
12.00 S. dok. „Gwiazdy srebrnego ekranu”
12.55 Gospodarstwa domowe ożywają
13.25 Dajmu czadu!
14.30 „Zgadnij i odgadnij”
15.00 Urodzeni tego samego dnia
16.00 „Drogi. Samochody. Ludzie”
16.30 Styl
17.30 Stonkus bezpośrednio

18.30 S. „Zadzwonił do położnej”
19.30 S. dok. „Materiały cudowne”
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 S. „Sisi”
22.30 „Piękna i potężna Litwa”
23.00 Wstęp wzbroniony.
23.30 „Drogi Boga są nieznane”
00.00 S. „Obietnica”

6.00 „La Maitas. Italija”
7.00 S. dok. „Rekiny. Litwa”
8.30 „Szczęście tkwi w (nie)pieniądzach”
9.00 „Kobiety kłamią lepiej”
10.00 S. „W wirze miłości”
11.00 S. „Napisała: Morderstwo”
12.00 S. „Całkiem sami”
14.00 S. „Miłość jest moim życiem”
15.00 S. anim. „Simpsonowie”
16.00 TV3 wiadomości
16.30 TV Pomoc
18.30 TV3 wiadomości
19.30 „Miasto czy wieś”
21.00 „Szczęście tkwi w (nie)pieniądzach” komedia
21.30 TV3 wiadomości 22.00 TV3 wiadomości
22.30 „Drapacz chmur” film fab.
00.25 „La Brea 2” dramat

6.00 „Zasady mojej kuchni”
7.30 „Ale numer!”
8.30 S. „Policja wodna”
9.30 S. „C.O.D.E.”
10.30 S. „Mentalista”
11.30 S. „CSI. Miami”
12.30 S. „Seal Team”
13.30 „Moja kuchnia najlepsza”

15.00 „Pod pokładem”
15.50 S. „C.O.D.E.”
17.00 S. „Mentalista”
18.00 S. „CSI. Miami”
19.00 S. „FBI”
20.00 „911”
21.00 „Rebelia” thriller
23.15 „Stockholm” dramat
01.05 S. „FBI”

5.00 Nowy dzień
6.00 S. „Stary”
7.30 S. dok. „Nasze miasta”
8.30 S. „Poświęcić wszystko”
9.30 S. „Królowa gry”
10.30 S. „Mosty naszego życia”
11.30 S. „Scho-dy do nieba”
12.30 Wszystko jest mierzone
13.00 Nowy dzień
14.00 S. „Stary”
15.30 Najlepszy
16.00 Reporter
16.20 Sport. Pogoda
16.30 Litwa na żywo
17.30 Życie w biznesie
18.00 Reporter
18.20 Sport. Pogoda
18.30 S. „Stary”
20.00 Reporter
20.18 Sport. Pogoda
20.20 S. „Królowa gry”
21.25 S. „Mosty naszego życia”
22.30 Reporter
23.00 Litwa na żywo
00.00 S. „Scho-dy do nieba”

5.50 S. „Strażnik Teksasu”
7.55 S. „Cobra 11”
9.00 „Egązas dugnas”
9.30 „Gwiazdy lombardu”
10.00 „Pod pokładem. Sardynia”
11.00 „Najzabawniejsze amerykańskie filmy domowe”
12.00 „Liczbą czy herb?”
13.00 S. „Dron”
14.00 S. „Cobra 11”
15.00 S. „Ostatni sprawiedliwy”

16.00 S. „Strażnik Teksasu”
18.00 S. „Simpsonowie”
19.00 „Pod pokładem. Sardynia”
20.00 „Najzabawniejsze amerykańskie filmy domowe”
21.00 „W cywilu 4” dramat
22.35 „Yellowstone”
23.35 S. „Dron”

6.00 S. „Kraina Nadziei”
7.00 „Nieśmiertelnik”
8.00 S. „Niewidoma”
9.00 S. „Powrót Molphara”
10.00 S. „Trochę słońca”
11.00 S. „Ratownictwo alpejskie”
12.00 S. „Kryminalne umysły”
13.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 S. „Straż Pożarna Chicago”
15.00 S. „Anupamaa”
16.30 S. „Wędruję w czyjejś miłości”
17.00 S. „Niewidoma”
18.00 S. „Specjalista”
19.00 S. „Kryminalne umysły”
20.00 S. „Prawo i porządek”
21.00 S. „Sommerdahl. Dopóki śmierć nas nie rozłączy”
22.50 „Straż Pożarna Chicago”
23.50 S. „Alex Hugo”

06.05 „Fatima” film fab.
08.00 „Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze”
09.00 „Nowa droga Kościoła. Nicea 325”
09.40 „C. K. Dezerterzy” komedia
12.45 „Narodowe Święto Niepodległości 2025”
15.00 „Królowe Dzikie-

go Zachodu” western
16.35 „Gra słów. Krzyżówka”
17.05 S. „Dziedzictwo”
18.00 „Teleexpress”
18.35 Koncert
19.10 „Klan”
20.30 „Program informacyjny 19.30”
20.55 „Pytanie dnia”
21.30 S. „Kos”
23.40 „Przełęcz ocalonych” dramat

07.05 „Afish kulturny ekstra”
07.15 „Teledyski”
07.50 „Tamte lata, tamte dni”
08.30 „Podróże z historią”
09.15 „Dzień z życia artysty”
09.55 Koncert
10.35 „Dla Ciebie, Polsko” film fab.
11.35 „Paderewski Mistrz tonów i mąż stanu” film dok.
12.20 Koncert
13.10 Hala odlotów
14.10 „Potop” film kostiumowy
19.25 „Łódź Kultury”
20.05 „15 miesięcy do Niepodległości” film dok.
21.00 „Ni z tego ni z owego” spektakl
22.30 „Pojedynk na głosy”
00.35 „W poszukiwaniu dobrego filmu”

07.15 „Panorama”
07.35 „Pozyteczni.pl”
08.00 „Rączka gotuje”
08.30 „Pytanie na śniadanie”
12.15 „Niezwyciężony. Andrzej Poczobut”
12.45 „Narodowe Święto Niepodległości 2025”
14.50 S. „Ranczo”
16.30 „Pamięć jest naszą ojczyzną” film dok.
18.00 „Teleexpress”
18.20 „Portrety

niepodległości”
18.35 Koncert
20.25 „Portrety niepodległości”
20.30 „Program informacyjny 19.30”
20.55 Pytanie dnia
21.25 S. „Ojciec Mateusz”
23.10 „Niezwyciężony. Andrzej Poczobut”
23.40 „Kurier” film sensac.

08.25 „Był taki dzień”
08.30 S. dok. „Odnaież Zaginionie”
08.50 „Flesz historii”
09.10 S. „Wojenne dziewczyny”
09.50 „Być dla Polski, być dla Polaków” film dok.
10.20 „Maria” film dok.
11.15 „Generał Władysław Anders” film dok.
12.00 S. dok. „Wszystkie kolory świata”
12.50 „Kuchnia dwudziestolecia”
13.15 S. „Marszałek Piłsudski”
14.05 S. dok. „Polskie 100 lat”
14.30 S. dok. „Nieznana wojna na Północy”
15.25 „Piosenką przez historię”
15.30 S. dok. „Kroniki Hitlera”
16.20 „Szlakiem miejsc niezwykłych”
16.35 S. „Korona królów”
17.05 „Ex Libris”
17.25 „Polska i świat z historią w tle”
17.40 „Wojna światów” film dok.
19.00 „Piosenką przez historię”
19.05 „Koło historii”
19.35 „Prasa donosi”
19.40 „Było, nie minęło”
20.05 „Szlakiem miejsc niezwykłych”
20.15 S. „Wojenne dziewczyny”
21.00 „Józef Piłsudski” film dok.
22.20 „Był taki dzień”
22.25 „Tunka” film dok.

23.20 „Porucznik Robert Oszek” film dok.
00.05 „Był taki dzień”

00.35 Obrona Cisnej
01.00 Słowo życia
01.05 Świat w obrazach
01.10 Informacje dnia
01.30 Moja parafia
01.55 Poczet Wielkich Polaków
02.00 Anioł Pański
02.05 Ma się rozumieć
02.15 Rozmowy niedokończone
03.00 Msza Święta w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej i ojczyzny
04.00 Informacje dnia
04.20 Różaniec
04.50 Myśląc Ojczyzna
05.00 Apel Jasnogórski
05.20 Informacje dnia
05.40 Polski Punkt Widzenia
06.00 Kielce 1946 zbrodnia z rosyjskiego scenariusza
07.55 Władysław hr. Zamoyski – Pan z Wielkopolski – Władca Tatr
08.55 Poczet Wielkich Polaków
09.00 Informacje dnia
09.15 Polski Punkt Widzenia
09.35 Historia krzyża na Tarnicy
10.00 Papież Polak do Rodaków
10.30 Słowo życia
10.35 Święty na każdy dzień
10.40 Bazylika Bożego Ciała w Krakowie
11.00 Informacje dnia
11.15 Jak my to widzimy z daleka widać lepiej
11.45 Zew natury
12.00 Mocni w Wierze
12.35 Słowo życia
12.40 Ma się rozumieć
12.50 Święty na każdy dzień
13.00 Anioł Pański
13.03 Informacje dnia
13.20 Prymas Stefan Wyszyński

14.00 Ona nigdy nie była sama Cziczgodna Sługa Boża Matka Teresa Kierocińska
14.30 Msza święta z Jasnej Góry
15.20 Muzyczne chwile
15.30 „Mazurek Dąbrowskiego” – od piosenki żołnierskiej do hymnu narodowego
16.00 Piloci. Biało-czerwoni z Dębina
16.50 Ma się rozumieć
17.00 Informacje dnia
17.10 Jestem mamą
17.25 Przyroda w Obiektywie
17.40 Zdrowie z Bożej Apteki
18.00 Wierzę w Boga
18.30 Rajd Katyński
18.55 Poczet Wielkich Polaków
19.00 Anioł Pański
19.05 Informacje dnia
19.15 Rozmowy niedokończone
20.25 Święty na każdy dzień
20.30 Każdy ma-luch to potrafi
20.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
21.00 Informacje dnia
21.20 Różaniec
21.50 Myśląc Ojczyzna
22.00 Apel Jasnogórski
22.20 Informacje dnia
22.40 Polski Punkt Widzenia
23.00 Znaszli ten kraj

7.00 Fani cze-rech kótek
9.00 Łowcy klasyków
10.00 Łowcy staroci
12.00 Łowcy klasyków
14.00 Naprawa gospodarstwa
17.00 Nagi instynkt przetrwania
17.30 Łowcy staroci
19.00 Jak to jest zrobione?
21.00 Gorączka złota: złoty szlak
23.00 Piekielny kanion
00.00 Nagi instynkt przetrwania

TVP
WILNO

06.30 „Info Wilno”
06.45 „Studio Wilno”
07.05 „Zwierza-ki Czytali”
07.15 „Cześć, czy mogę Cię zjeść?”
07.30 „Mamaland”
07.55 „W kotle historii”
08.20 S. dok. „Dzika Polska”
08.45 „Haszta-gi tygodnia”
09.30 „Zapomnia-ni, odzyskani”
09.35 S. dok. „Sen-sacje XX wieku”
10.20 S. dok. „Notacje”
10.35 „Gra słów. Krzyżówka”
10.55 „Słownik polsko@polski”
11.20 „Zwierza-ki Czytali”
11.35 „Cześć, czy mogę Cię zjeść?”
11.45 „Tacy byliśmy”
12.10 S. „M jak miłość”
13.00 „Info Wil-no – Flesz”
13.05 „Weteryna-rze z sercem”
13.30 „Szansa na sukces. Opole 2026”
14.25 „Fenomen polskości” film dok.
15.10 „Całkiem niezła historia – Józek z Doliny Łopienki”
15.25 „Jak to działa”
15.50 „Info Wilno”
16.00 „Koronka do Miłosierdzia Bożego”
16.20 S. „Klan”
16.40 S. „Barwy szczęścia”
17.10 „Zwierza-ki Czytali”
17.20 „Alchemik”
17.45 S. „Czter-dziestolatek”
18.35 „Tygiel”
19.00 „Info Wilno”
19.15 „Studio Wilno”
19.35 „Polacy Świata – Ludwik Hirsztel”
19.40 S. „M jak miłość”
20.30 „Program informacyjny”
20.55 „Pytanie dnia”
21.05 S. „Stule-cie Winnych”
21.50 „Tacy byliśmy

– Cud narodzin”
22.15 S. dok. „Dzika Polska”
22.40 „Weteryna-rze z sercem”
23.05 S. „Na sygnale”
23.30 „Info Wilno”
23.45 „Studio Wilno”
00.05 S. dok. „Sen-sacje XX wieku”
00.55 „Pozyteczni.pl”
01.20 S. „Czter-dziestolatek”

LRT | TV

6.00 Hymn Repu-bliki Litewskiej
6.02, 6.40, 7.07, 3.37, 8.07, 8.40
 Dzień dobry Litwo
6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 Wiadomości
9.00 S. „Policja kry-minalna w Lipsku”
9.45 S. „Krzyk o pomoc”
10.30 S. „Dzielnica dużego miasta”
11.25 S. „Morder-stwo na północy”
12.15 „Zgadnij i odgadnij”
12.45 „Kto i dlaczego?”
13.15 S. dok. „Pomocy! Kupiliśmy wioskę”
14.00, 15.00, 16.00, Wiadomości
14.20, 15.15 Dzień dobry Litwo
16.30 S. „Obietnica”
17.30 „Zgadnij i odgadnij”
18.00 Kto i dlaczego?
18.30 Ważna godzina
19.30 Co dalej?
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 „Litwa mówi”
22.30 S. „Twin Peaks 3. Powrót”
23.30 S. „Dzielnica dużego miasta”
00.20 Euromaxx

6.00 Filmy anim.
6.30 S. anim. „Tom i Jerry Show”
7.00 S. „Anupama”
8.00 „Pierwsze randki”
9.00 S. „Hudson i Rex”
10.00 S. „Potrze-buję miłości”
11.00 S. „Dziedziczka”

12.00 „Pierwsze randki”
13.00 Księżniczka Kopciuszek
14.00 S. „Druga żona”
15.00 S. „Leila”
16.00 Wiadomości
16.30 Dobry wie-czór, Litwo
18.30 Wiadomości
19.30 „KK2”
20.00 Szeszkinia 20
21.00 „Niebez-pieczne związki”
21.30 Wiadomości
22.30 „Do samego końca” thriller
00.50 S. „Alarm: Wydział Osób Zaginionych”

LRT | PLUS

6.00 Hymn Repu-bliki Litewskiej
6.02 Nierozstrzygnięte spory historyczne
7.00 (Nie)emigranci
8.00 Pahonia
8.30 Drogi
9.00 Dzień dobry, Litwo
11.30 „Historie ścienne”
12.00 S. dok. „Ma-teriały cudowne”
12.55 Koncert
14.00 Pełnia księ-życa LRT OPUS
14.30 „Zgadnij i odgadnij”
15.00 Urodzeni tego samego dnia
16.00 „Drogi. Sa-mochody. Ludzie”
16.30 „Styl. Maga-zyn o stylu życia”
17.30 Litwin w sercu
18.30 S. „Zadzwoń do położnej”
19.30 S. dok. „Ma-teriały cudowne”
20.30 Panorama
21.00 Temat dnia
21.30 Koncert
22.30 100 lat
23.00 Historie ścienne
23.30 Oto kino
00.00 S. „Obietnica”

6.00 „Zagroda marzeń”
7.00 „Miasto czy wieś”
8.30 „Szczęście tkwi w (nie)pienią-dzach” komedia
9.00 „Kobiety

klamią lepiej”
10.00 S. „W wi-rze miłości”
11.00 S. „Napisa-ła: Morderstwo”
12.00 S. „Całkiem sami”
14.00 S. „Miłość jest moim życiem”
15.00 S. anim. „Simpsonowie”
16.00 TV3 wiadomości
16.30 TV Pomoc
19.30 „Show do-brego wieczoru”
20.45 „Gołgiris”
21.00 Mistrzostwa Euroligi „Olympia-kos” „Žalgiris”
23.15 „Uczciwy złodziej” film fab.
01.10 „Coroner 4” dramat

6.00 „Moja kuch-nia najlepsza”
7.30 „Ale numer!”
8.30 S. „Policja wodna”
9.30 S. „C.O.D.E.”
10.30 S. „Mentalista”
11.30 S. „CSI. Miami”
12.30 S. „Seal Team”
13.30 „Moja kuch-nia najlepsza”
15.00 S. „Pod pokładem”
16.00 S. „C.O.D.E.”
17.00 S. „Mentalista”
18.00 S. „CSI. Miami”
19.00 S. „FBI”
20.00 „911”
21.00 „Odwet” film fab.
23.15 „Rebelia” thriller
01.35 S. „FBI”

lrytas.tv

5.00 Nowy dzień
6.00 S. „Stary”
7.30 S. dok. „Na-sze miasta”
8.30 S. „Poświę-cić wszystko”
9.30 S. „Królowa gry”
10.30 S. „Mosty naszego życia”
11.30 S. „Scho-dy do nieba”
12.30 Anatomia mieszkania
13.00 Nowy dzień
14.00 S. „Stary”
15.30 Czyste miasta
16.00 Reporter

16.20 Sport. Pogoda
16.30 Litwa na żywo
17.30 Sprawa gustu
18.00 Reporter
18.30 S. „Stary”
20.00 Reporter
20.18 Sport. Pogoda
20.20 S. „Królowa gry”
21.25 S. „Mosty naszego życia”
22.30 Reporter
22.50 Sport. Pogoda
23.00 Litwa na żywo
00.00 S. „Scho-dy do nieba”

5.50 S. „Straż-nik Teksasu”
7.55 S. „Cobra 11”
9.00 „Na jednym końcu haczyk”
9.30 „Gwiazdy lombardu”
10.00 „Pod pokła-dem. Sardynia”
11.00 „Najzabaw-niejsze amerykańskie filmy domowe”
12.00 „Liczb czy herb?”
13.00 S. „Dron”
14.00 S. „Cobra 11”
15.00 S. „Ostatni sprawiedliwy”
16.00 S. „Straż-nik Teksasu”
18.00 S. „Simpsonowie”
19.20 Mecze pucharu Europy „Lietkabelis” – „Turk Telekom”
21.30 „Zabójcze polowanie” dramat
23.20 S. „Yellowstone”
00.20 S. „Dron”

6.00 S. „Kraina Nadziei”
7.00 „Nieśmiertelnik”
8.00 S. „Niewidoma”
9.00 S. „Powrót Molphara”
10.00 S. „Tro-chę słońca”
11.00 S. „Ratow-nictwo alpejskie”
12.00 S. S. „Krymi-nalne umysły”
13.00 S. „Prawo i porządek”
14.00 „Straż Po-żarna Chicago”

15.00 S. „Anupamaa”
16.30 S. „Wędruję w czyjejś miłości”
17.00 S. „Niewidoma”
18.00 S. „Specjalista”
19.00 S. „Kryminalne umysły”
20.00 S. „Prawo i porządek”
21.00 S. „Sommerdahl”
22.50 S. „Straż Pożarna Chicago”
23.50 S. „Sommerdahl”

06.25 S. „Wichrowe wzgórze”
07.15 S. „Akacja 38”
08.00 „Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze”
08.30 „Rodzina (nie od) święta”
09.00 Serwis Info
09.20 S. „Za-raz wracam”
10.00 S. „Ranczo”
11.00 S. „Komisarz Alex”
12.00 S. „Ojciec Mateusz”
13.00 Serwis Info
13.10 „Agrobiznes”
13.40 „Rok w ogrodzie Extra”
13.55 „Nasza planeta z lotu ptaka” film dok.
15.00 S. „Wichrowe wzgórze”
16.00 Serwis Info
16.15 Reporterzy
16.35 „Gra słów. Krzyżówka”
17.05 S. „Dziedzictwo”
18.00 „Teleexpress”
18.30 „Jaka to melodia?”
19.10 „Klan”
19.45 S. „Akacja 38”
20.30 „Program informacyjny 19.30”
20.55 „Pytanie dnia”
21.30 S. „Za-raz wracam”
22.10 S. „Tak to się robi w Marsylii”
23.10 „Sekielski wieczorową porą”
00.15 „Kos” lim fab.

07.05 „Afisz kulturalny ekstra”
07.15 Teledyski
07.55 „Tamte lata, tamte dni”
08.35 „Podróże z historią”
09.20 „W poszukiwaniu dobrego filmu”
10.00 S. „Dyrektorzy”
11.35 „Słodka Irma” komedia
14.10 „15 miesięcy do Niepodległości” film dok.
15.00 „Tygodnik Kulturalny”
15.55 „Noc myślowego” dramat
17.40 S. „Dyrektorzy”
19.10 „Którędy po sztukę”
19.30 Informacje kulturalne
19.50 „Reżyserzy”
20.45 „Niepojęte Baruch Spinoza”
21.00 „Ikar. Legenda Mietka Kosza” film fab.
23.15 S. „Profesor T”
00.15 „Hala odlotów”

07.15 „Panorama”
07.35 „Prywatne życie zwierząt”
08.00 „Okrasa łamie przepisy”
08.30 „Pytanie na śniadanie”
12.40 „Polacy, którzy zmienili świat medycyny”
13.00 Serwis Info
13.10 S. „Ojciec Mateusz”
15.00 „Szafa dwóch narodów”
16.00 „Serwis Info”
16.10 „Polskie Parki Narodowe” film dok.
16.40 „Turystyczna Jazda”
17.00 S. „Za-raz wracam”
17.30 S. „Barwy szczęścia”
18.00 „Teleexpress”
18.20 „Gra słów. Krzyżówka”
18.50 „Teleexpress Extra”
19.15 „Rosół polski”
19.45 Panorama

20.10 „Hello Polonia”
20.30 „Program informacyjny 19.30”
20.55 „Pytanie dnia”
21.25 S. „Za marzenia”
23.15 „Studio w kontakcie”
00.10 „Panorama”

08.15 „Był taki dzień”
08.20 „Ex Libris”
08.40 „Było, nie minęło”
09.00 „Szlakiem miejsc niezwykłych”
09.10 S. „Wojenne dziewczyny”
09.50 „Ex Libris”
10.10 „Drogi do niepodległości” film dok.
11.05 „Encyklopedia II wojny światowej”
11.30 „Był taki dzień”
11.35 S. dok. „Wszystkie kolory świata”
12.25 „Jan Polkowski. Moje miejsce na Ziemi. Nowa Huta” film dok.
12.45 „Waleczne z gór” film dok.
13.10 S. „Marszałek Piłsudski”
14.05 „Korona Gór Polski”
14.30 „Zapora. Energia dla Niepodległej” film dok.
15.10 „Polska i świat z historią w tle”
15.25 „Rodem spod Jazłowca” film dok.
16.10 „Kuchnia dwudziestolecia”
16.35 S. „Korona królów”
17.00 „Sensacje XX wieku”
17.45 „Służyć Polsce” film dok.
18.20 „Historia Polski”
18.45 „Prasa donosi”
18.55 „Historia Mediów”
19.20 „Fake czy historia?”
19.55 „Ex Libris”
20.15 S. „Wojenne dziewczyny”
20.55 „Galicja. Miasta i ludzie”
21.20 „W kolejce po śmierć. Czeczeni i ISIS” film dok.
22.10 „Kamerdy-

ner” dramat
00.30 „Tadeusz „Bór” Komorowski głosem Generała” film dok.

01:55 Poczet Wielkich Polaków
02:00 Anioł Pański
02:05 Ma się rozumieć
02:15 Rozmowy niedokończone
03:25 Święty na każdy dzień
03:30 Każdy ma-łuch to potrafi
03:45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
04:00 Informacje dnia
04:20 Różaniec
04:50 Myśląc Ojczyzna
05:00 Apel Jasnogórski
05:20 Informacje dnia
05:40 Polski Punkt Widzenia
06:00 Myśląc Historia
06:10 Krótka Historia Zbawienia Bóg spotyka się z człowiekiem
06:20 Jestem mamą
06:35 Odpowiedzialni za Kościół
07:00 Mistrz i Katarzynka
08:00 Przerwany posiłek
08:35 Zdrowie z Bożej Apteki
08:55 Poczet Wielkich Polaków
09:00 Informacje dnia
09:15 Polski Punkt Widzenia
09:35 Każdy ma-łuch to potrafi
09:50 Słowo życia
10:00 Mocni Jego mocą
10:30 Sanktu-aria polskie
10:50 Święty na każdy dzień
11:00 Audycja Generalna Ojca Świętego Leona XIV z Watykanu
12:00 Muzyczne chwile
12:10 Mateczniki Polskości
12:25 Jestem mamą
12:40 Myśląc Historia
12:50 Krótka Historia Zbawienia Bóg spotyka się z człowiekiem
13:00 Anioł Pański
13:03 Informacje dnia
13:20 Życie lasu. Storzyski
14:00 Powołanie w powołaniu
14:30 Msza święta z Jasnej Góry
15:20 Muzyczne chwile
15:30 Burza w Okręgu Krakowskim
16:00 Za kratą są zielone drzewa
16:50 Ma się rozumieć
17:00 Informacje dnia
17:10 Na zdrowie
17:30 Serial z życia Jezusa
18:00 Po stronie prawdy
18:50 Muzyczne chwile
18:55 Poczet Wielkich Polaków
19:00 Anioł Pański
19:05 Informacje dnia
19:15 Rozmowy niedokończone
20:25 Święty na każdy dzień
20:30 Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu
21:00 Informacje dnia
21:20 Różaniec
21:50 Myśląc Ojczyzna
22:00 Apel Jasnogórski
22:20 Informacje dnia
22:40 Polski Punkt Widzenia
23:00 Przetrwaliśmy
23:30 Polskie ślady na Łotwie

7.00 Fani czterech kółek
9.00 Jak to jest zrobione?
10.00 Skarby z szopy
11.00 Łowcy staroci
13.00 Fani czterech kółek
17.00 Jak to jest zrobione?
17.30 Łowcy staroci
18.00 Fani czterech kółek
19.00 Jak to jest zrobione?
21.00 Samochód marzeń
22.00 Sklep marzeń
23.00 Głośno i szybko
00.00 Nagi instynkt przetrwania

SPEKTAKL MUZYCZNY
TEATRU PROPOZYCJI
DIALOG

HISTORIA **ANNY**
GERMAN
LOS CZŁOWIEKA

16 LISTOPADA
GODZ. 16.00

CENTRUM KULTURY W SOLECZNIKACH

WYKONANIE

ŚPIEW
MARINA
MISSO

TEKSTY
TADEUSZ
DUDOJC

REŻYSERIA **WALDEMAR**
MISZCZOR

Spektakl w j. polskim

Obowiązuje wstępna rejestracja
pod nr tel: +37060314487
lub za pomocą kodu QR

WSTĘP WOLNY

KUPNO

Kupię las. Rozliczam się od razu. Tel. +370 686 03 070

Sprzedajcie las drogo i bez pośredników.

Tel. +370 659 57 721

SPRZEDAŻ

Sprzedajemy dachy, ogroduzenia i inne materiały budowlane w przystępnej cenie Tel. +370 603 63 636

Sprzedam kamienie polne. Materiał może służyć do budowy ogrodzeń, alejek, tarasów, palenisk, kwietników, na podmurówki i in. Załadunek oraz transport we własnym zakresie. Cena 20 euro/tona. Tel. +370 600 18 083 (Leon)

Skupujemy różnego rodzaju lasy, mogą być młode lub wycięte. Tel. +370 666 85 855

Świadczenie pomocy prawnej w sprawach zwrotu ziemi i innych nieruchomości

Bezpłatna pomoc prawna w sprawach zwrotu ziemi udzielana jest przez Związek Prawników Polaków na Litwie w Domu Kultury Polskiej w Wilnie przy ul. Nowogródzkiej (Naugarduko) 76. Pokój Nr. 211.

Osoby zainteresowane prosimy o rejestrację pod numerem tel. (+370 5) 233 0450 w godz. 9.00 – 16.00. Pomoc prawną świadczą wykwalifikowani radcowie prawni i adwokaci.

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

Wileński Oddział Miejski Związku Polaków na Litwie zaprasza na eliminacje do

31. Międzynarodowego Festiwalu Kolęd i Pastoralek im. ks. Kazimierza Szwarlika!

Największy festiwal kolędowy w Europie!
Soliści i zespoły z Wileńszczyzny i całej Litwy – pokażcie swój talent!
Dzieci, młodzież i dorośli od 6. roku życia mogą wziąć udział!

Zgłoszenia wysyłamy do 28 listopada
Eliminacje: 5 grudnia, godz. 16:00

Dom Kultury Polskiej w Wilnie, ul. Naugarduko 76
Najlepsi wykonawcy pojadą na wielki finał w Będzinie – stolicy polskiej kolędy!

To wyjątkowa okazja, by zaprezentować talent i pielęgnować polskie tradycje bożonarodzeniowe.

Szkoły, parafie, domy kultury i wszystkie rozśpiewane wspólnoty – zapraszamy do udziału! Niech piękne polskie kolędy zabrzmiały donośnie na Litwie!

Kontakt: koordynator eliminacji – Janina Stupenko
(0037065277116, jankastu@gmail.com)

Więcej informacji: www.mfkip.pl

21-11-2025 | sala teatralna, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:30 **SPEKTAKL „O!PERETKA”**
Teatr im. St. I. Witkiewicza (Zakopane)

21-11-2025 | sala koncertowa, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

10:00 **SPEKTAKL DLA DZIECI „CZERWONY**
12:00 **KAPTUREK (BAJKA MYŚLIWSKA)”**
Teatr Baj

22-11-2025 | sala koncertowa, Compensa

15:00 **KONCERT POLSKIEGO ZESPOŁU**
ARTYSTYCZNEGO PIEŚNI I TANCA
„WILIA”

23-11-2025 | sala koncertowa, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:00 **KONCERT ANDRZEJA PIASECZNEGO**
Z ZESPOŁEM

24-11-2025 | sala teatralna, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:30 **DNI FILMU POLSKIEGO**
FILM „ŚWIĘTO OGNIĄ”
reż. Kinga Dębska

25-11-2025 | sala koncertowa, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:30 **KONCERT JAZZOWY**
MARIUSZ BOGDANOWICZ
QUINTET SILENCE
ft. Piotr Schmidt, gość specjalny Kęstutis Vaiginis (LT)

26-11-2025 | sala teatralna, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:30 **DNI FILMU POLSKIEGO**
FILM „ŻYCIE DLA POCZĄTKUJĄCYCH”
reż. Paweł Podolski

27-11-2025 | sala teatralna, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

12:00 **DNI FILMU POLSKIEGO**
FILM „100 DNI DO MATURY”
reż. Mikołaj Piśczan

18:30 **DNI FILMU POLSKIEGO**
FILM „ZGRED”
reż. Fadi Chakkour

28-11-2025 | sala koncertowa, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:30 **SPEKTAKL MUZYCZNY**
„ŚLUBY PANIENSKIE”
Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny w Toruniu

29-11-2025 | sala teatralna, Dom Kultury Polskiej w Wilnie

17:00 **DNI FILMU POLSKIEGO**
FILM „LOMBARD”
reż. Łukasz Kowalski

Mistrzostw świata tiramisu nie wygrała Włoszka

Aya Okada z Japonii zdobyła złoty medal podczas mistrzostw świata tiramisu w Rzymie, zaskakując jury niebanalną interpretacją klasycznego deseru. Włoska faworytka musiała zadowolić się drugim miejscem, a podium uzupełnił cukiernik z Maroka. Najlepsze tiramisu jest japońskie - ogłosiły włoskie media, podsumowując rezultat mistrzostw świata, zorganizowanych w Rzymie przez Międzynarodową Federację Cukiernictwa, Wyrobu Lodów i Czekolady. Autorką mistrzowskiego tiramisu jest 29-letnia Aya Okada z Ishikawy. Wykonała ona deser w kształcie fortepianu, a dodała do niego marynowane, słodzone czereśnie i wiśnie. Fot. Freepik.com

Fotomigawka

Biblia znalazła się po 20 latach

W 1997 roku Amanda Clotz, mieszkanka Pensylwanii, otrzymała Biblię od swojego wujka Jima, który został adoptowany przez pradziadków Amandy i stał się częścią rodziny. Dla niej samej był jak ojciec. Biblia zgubiła się jednak w 2004 roku, gdy Pensylwanię nawiedził

huragan Ivan, który zniszczył wiele budynków, w tym dom Amandy. Stał on w miejscu, w którym obecnie znajduje się parking. Nieopodal siedzibę mają miejscowa policja i straż pożarna. Po ponad 20 latach okazało się, że Biblia wcale nie przepadła. Znalazł ją strażak podczas przeglądania swojego sprzętu ratowniczego. Biblia była z inskrypcją i datą 12 maja 1997 roku.

Oszczędź sobie nerwów!

Doradzimy, sprzedamy, zamontujemy opony zimowe, a także **tanio przechowamy** letnie na następny sezon!

ul. Birbynių 4A
Rezerwacja
na wymianę opon:
+370 655 244 03

ul. Linksmoji 5
Rezerwacja
na wymianę opon:
+370 652 119 44

Sprzedaż
opon:
vprekyba@klion.lt
+370 685 040 79

■ W objęciach jesieni, gdzie każdy krok nabiera głębszego sensu Fot. Marian Paluszkiewicz